

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet broj: S1 1 K 017146 18 Krž 2

Datum donošenja: 21.09.2018. godine

Datum pisanog otpravka: 13.11.2018. godine

**Pred apelacionim vijećem u sastavu: sudija Redžib Begić kao predsjednik vijeća
sudija Dr Miloš Babić, kao sudija izvjestilac
sudija Tihomir Lukes, kao član vijeća**

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

**ENESA ĆURIĆA, IBRAHIMA DEMIROVIĆA, SAMIRA KRESE, HABIBA ČOPELJA I
MEHEMEDA KAMINIĆA**

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Stanko Blagić

Branilac optuženog Enesa Ćurića:

Advokat Kenan Ademović

Branilac optuženog Ibrahima Demirovića:

Advokat Nijaz Đuliman

Branilac optuženog Samira Krese:

Advokat Lejla Čović

Branilac optuženog Habiba Čopelja:

Advokat Nihada Buturović

Branilac optuženog Mehmda Kaminića:

Advokat Senad Dupovac

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100; Fax: 033 707 155

Broj: S1 1 K 0 17146 18 Krž 2

Sarajevo, 21.09.2018. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudije Redžiba Begića, kao predsjednika vijeća, te sudija Dr Miloša Babića i Tihomira Lukesa, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne savjetnice Lejle Džaferbegović u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Enesa Ćurića i drugih, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c), e) i f) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članom 180. stav 1. i članovima 21. i 29. KZ BiH, odlučujući po žalbama Tužilaštva BiH, optuženog Habiba Čopelja, branioca optuženog Enesa Ćurića, advokata Sabine Mehić, branioca optuženog Ibrahima Demirovića, advokata Nijaza Đulimana, branioca optuženog Habiba Čopelja, advokata Nihade Buturović, izjavljenim protiv presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 017146 15 Kri od 13.10.2017. godine, nakon održane javne sjednice apelacionog vijeća, u prisustvu tužiteljice Tužilaštva Bosne i Hercegovine Marijane Čobović, optuženog Enesa Ćurića i advokata Sabine Mehić, optuženog Ibrahima Demirovića i njegovog branioca advokata Nijaza Đulimana, optuženog Samira Krese i njegove braniteljice Lejle Čović, optuženog Habiba Čopelja i njegove braniteljice Nihade Buturović, optuženog Mehmeda Kaminića i njegovog branioca Senada Dupovca, dana 21.09.2018. godine, donio je:

P R E S U D U

Odbijaju se kao neosnovane, žalbe branilaca optuženih Enesa Ćurića, Ibrahima Demirovića i Habiba Čopelja, te lično izjavljena žalba optuženog Habiba Čopelja, **dok se žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine djelomično uvažava,** te se prvostepena presuda Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 1 K 0 17146 15 Kri od 13.10.2017. godine **preinačava u odluci o kazni,** tako što se optuženi Enes Ćurić, Ibrahim Demirović i Habib Čopelj za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u vezi sa članom 30. i 22. istog Zakona, za koje su tom presudom oglašeni krivim, na osnovu navedenih zakonskih

odredaba, te odredaba članova 33., 38. stav 1. i 41. stav 1., istog Zakona, **osuđuju na kaznu zatvora, i to: optuženi Enes Ćurić, na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, optuženi Ibrahim Demirović zv. „Hećim“, na kaznu zatvora u trajanju od 13 (trinaest) godina, optuženi Habib Čopelj, na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina.**

U preostalom dijelu presuda Suda BiH broj S1 1 K 017146 Kri od 13.10.2017. godine, ostaje neizmjenjena.

O b r a z l o ž e n j e

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 0 17146 15 Kri od 13.10.2017. godine, u osuđujućem dijelu optuženi Ćurić Enes, Demirović Ibrahim i Čopelj Habib oglašeni su krivim za počinjeno krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) u vezi sa članom 30. i 22. KZ SFRJ, i to optuženi Ćurić Enes u radnjama opisanim u tački 1. i 6. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ (nečovječno postupanje) u vezi sa članom 30. i 22. KZ SFRJ, a radnjama pod tačkom 5. u vezi sa članom 30. KZ SFRJ, u radnjama opisanim pod tačkom 2. i 3. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ (prisiljavanje na prinudni rad) u vezi sa članom 30. i 22. KZ SFRJ, te u radnjama opisanim pod tačkama 4. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ (protivpravno zatvaranje) u vezi sa članom članom 30. i 22. KZ SFRJ; optuženi Demirović Ibrahim u radnjama opisanim pod tačkom 1. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ(nečovječno postupanje) u vezi sa članom 30. i 22. KZ SFRJ, u radnjama opisanim pod tačkom 2. i 3. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ (prisiljavanje na prinudni rad) u vezi sa članom 30. i 22. KZ SFRJ, u radnjama opisanim pod tačkom 7. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ (silovanje) u vezi sa članom 30. KZ SFRJ; optuženi Habib Čopelj u radnjama opisanim pod tačkom 1. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ (nečovječno postupanje) u vezi sa članom 30. i 22. KZ SFRJ, a radnjama opisanim pod tačkom 8. u vezi sa članom 30. KZ SFRJ, te ih je prvostpeni sud na osnovu članova 33., 38. stav 1., 41. stav 1., 42. stav 2. i 43. stav 1. tačka 1. KZ SFRJ,

osudio na kazne zatvora i to: optuženog Enesa Ćurića na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, Optuženog Ibrahima Demirovića zv. Hećim na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, Optuženog Habiba Čopelja na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine.

2. Prvostepenom presudom na osnovu odredbe člana 284. stav 1. tačka c) ZKP BiH, optuženi Enes Ćurić, Ibrahim Demirović, Samir Kreso, Habib Čopelj i Mehmed Kaminić, oslobođeni su od optužbe da su radnjama opisanim u tački II izreke presude počinili, i to optuženi Enes Ćurić u radnjama opisanim pod tačkama 2a,b,c,d,e krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) (nečovječno postupanje) u vezi sa članom 180. stav 1. i 21. KZ BiH, u radnjama opisanim pod tačkom 5. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. tačka f) (prisiljavanje na prinudni rad) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21. i 29 KZ BIH, a radnjama opisanim pod tačkom 6. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana člana 173. tačka f) (prisiljavanje na prinudni rad) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21.KZ BIH; optuženi Ibrahim Demirović zv. "Hećim" u radnjama opisanim pod tačkama 1 krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. tačka e) (protivpravno zatvaranje) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21. i 29 KZ BiH, u radnjama opisanim pod tačkama 3. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. Stav 1. tačka c) (nečovječno postupanje) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21. i 29 KZ BiH, u radnjama opisanim pod tačkom 5. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. tačka f) (prisiljavanje na prinudni rad) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21. i 29 KZ BiH; optuženi Samir Kreso u radnjama opisanim pod tačkom 1. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. tačka e) (protivpravno zatvaranje) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21. i 29 KZ BiH; optuženi Mehmed Kaminić u radnjama opisanim pod tačkama 4. krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) (nečovječno postupanje) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 21. KZ BiH.

3. Na osnovu odredbi člana 188. stav 4. i člana 189. stav 1. ZKP BiH, prvostepni sud je optužene oslobodio dužnosti naknade troškova krivičnog postupka, dok su na osnovu odredbe člana 198. stav 2. i 3. ZKP BiH, oštećeni sa imovinskopравnim zahtjevima upućeni na parnicu.

4. Protiv presude **žalbu je blagovremeno izjavilo Tužilaštvo BiH** zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kao i

zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži, te pobijanu presudu preinači u oslobađajućem dijelu, na način da optužene ogłosi krivim i izrekne kazne zatvora u propisanom trajanju, ili da ukine pobijanu presudu u oslobađajućem dijelu te odredi održavanje pretresa. U odnosu na osuđujući dio pobijane presude, prijedlog Tužilaštva je da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži i pobijanu presudu preinači na način da optuženima izrekne kazne zatvora u trajanju dužem od kazne izrečene prvostepenom presudom.

5. **Žalbu je izjavio lično i optuženi Habib Čopelj**, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kao i zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži, pobijanu presudu u osuđujućem dijelu ukine i odredi održavanje pretresa, odnosno da žalbu uvaži, te pobijanu presudu preinači u osuđujućem dijelu, na način da optuženog oslobodi od optužbe.

6. **Braniteljica optuženog Habiba Čopelja, advokat Nihada Buturović** žalbu je izjavila zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži, te pobijanu presudu preinači na način da optuženog oslobodi od optužbe, odnosno da pobijanu presudu ukine i odredi održavanje pretresa.

7. **Braniteljica optuženog Enesa Ćurića, advokat Sabina Mehić** žalbu je izjavila zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži i pobijanu presudu preinači na način da optuženog oslobodi od optužbe, odnosno da pobijanu presudu ukine i odredi održavanje pretresa.

8. Žalbu protiv prvostepene presude izjavio je i **branilac optuženog Ibrahima Demirovića**, advokat Nijaz Đuliman zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, kao i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži i donese oslobađajuću presudu u odnosu na njegovog branjenika ili da pobijanu presudu ukine i odredi održavanje pretresa.

9. Odgovore na žalbu Tužilaštva dostavili su optuženi Habib Čopelj, te advokati Sabina Mehić, Lejla Čović i Senad Dupovac, branioci optuženih Enesa Ćurića, Samira Krese i

Mehmeda Kaminića, sa prijedlogom da se ista odbije kao neosnovana.

10. Tužilaštvo BiH dostavilo je odgovore na žalbe optuženog Habiba Čopelja, njegove braniteljice, kao i branilaca optužnih Enesa Ćurića i Ibrahima Demirovića, sa prijedlogom da se iste odbiju kao neosnovane.

11. Na osnovu člana 304. ZKP BiH dana 21.09.2018. godine održana je javna sjednica apelacionog vijeća kojoj je pristupila tužiteljica Tužilaštva BiH, Marijana Čobović, optuženi Enes Ćurić i braniteljica, advokat Sabina Mehić, optuženi Ibrahim Dautović i branilac, advokat Nijaz Đuliman, optuženi Čopelj Habib i braniteljica, advokat Nihada Buturović, optuženi Kreso Samir i braniteljica Lejla Čović, optuženi Mehmed Kaminić i branilac advokat, Senad Dupovac.

12. Tužiteljica i branitelji optuženih Enesa Ćurića, Ibrahima Demirovića i Habiba Čopelja, kao i optuženi Čopelj lično, izložili su sadržaj podnesenih žalbi, ističući da u cjelosti ostaju kod razloga i prijedloga datih u žalbama. Optuženi su se u potpunosti saglasili kako sa pismeno podnesenim žalbama, tako i usmenim izlaganjem njihovih branilaca.

13. Branioci optuženih Enesa Ćurića, Ibrahima Demirovića, Habiba Čopelja, Kreso Samira, te Mehmeda Kaminića su u odgovorima na žalbu predložili da vijeće Apelacionog odjeljenja istu odbije kao neosnovanu, a što su podržali i njihovi branjenici koji su prisustvovali sjednici vijeća. Tužiteljica je takođe na sjednici vijeća konstatovala da ostaje kod pisano uložениh odgovora na žalbe branilaca optuženih, kao i žalbe optuženog Habiba Čopelja, ističući da su žalbeni prigovori predmetnih žalbi neosnovani, predlažući da vijeće Apelacionog odjeljenja iste kao neosnovane odbije.

14. Apelaciono vijeće je u skladu sa odredbom člana 306. ZKP BiH ispitalo pobijanu presudu u granicama istaknutih žalbenih prigovora, te je izvršilo uvid u spis, pa je odlučilo kao u izreci iz sljedećih razloga.

I. OPŠTA PITANJA

15. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, apelaciono vijeće napominje da je obaveza žalioca da u skladu sa odredbom iz člana 295. stav (1) tačke b) i c) ZKP BiH u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.

16. Budući da apelaciono vijeće na osnovu odredbe člana 306. ZKP BiH presudu

ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude.

17. U tom smislu podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor.

18. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka, bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore ne može smatrati osnovanim.

A. ŽALBENI PRIGOVORI PO ŽALBENOM OSNOVU BITNIH POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG

POSTUPKA

1. Standardi odlučivanja po žalbi

19. U skladu sa odredbom člana 296. tačka a) ZKP BiH, presuda se može pobijati zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka određene su članom 297. ZKP BiH.¹

20. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka postoje povrede koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu pretpostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede), te povrede kod kojih se u svakom

¹ Član 297. **Bitne povrede odredaba krivičnog postupka**, (1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji: a) ako je Sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja, b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti, c) ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa, d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu, e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu, f) ako je Sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa, g) ako je Sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti, h) ako Sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe; i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda, j) ako je optužba prekoračena, k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama. (2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

konkretnom slučaju ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan utjecaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).

21. Apsolutno bitne povrede ZKP BiH taksativno su predviđene u tačkama a) do k) stava (1) člana 297. ZKP BiH.

22. Ukoliko bi žalbeno vijeće našlo da postoji neka od zakonom određenih bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da u skladu sa odredbom člana 315. stav (1) tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, izuzev u slučajevima iz člana 314. stav (1) ZKP BiH.²

23. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu, već postoje u slučaju kada sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu zakona o krivičnom postupku, ali samo ukoliko je to bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

24. U odnosu na navode da je povreda načela krivičnog postupka mogla imati negativan utjecaj na donošenje zakonite i pravilne presude nije dovoljno da podnosilac žalbe jednostavno tvrdi da se procesna povreda *hipotetički* mogla negativno odraziti na donošnje zakonite i pravilne presude, već će žalbeno vijeće zaključiti da se povreda načela krivičnog postupka desila samo ako podnosilac žalbe pokaže da je ona suštinske prirode i da se ne može zaključiti da navedena povreda nije negativno utjecala na donošenje zakonite i pravilne presude. Naime, kada žalbeno vijeće smatra da je donesena zakonita i pravilna presuda, bez obzira na povredu postupka takve prirode, žalbeno vijeće će zaključiti da član 297. stav (2) ZKP BiH nije povrijeđen.

2. Žalba Tužilaštva (oslobađajući dio presude)

25. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka, Tužilaštvo nalazi u odnosu na oslobađajući dio prvostepene presude.

26. Po ocjeni Tužilaštva, bitna povreda odredaba krivičnog postupka ogleda se u pogrešnoj primjenjeni odredba člana 273. stav 2. ZKP BiH, a u odnosu na tačku 2 g)

²Član 314. **Preinačenje prvostepene presude:** (1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 297. stav (1) tačka f), g) i j) ovog zakona.

optužnice. Iako presuda pravilno izvodi zaključak da je intencija zakonodavca bila da omogući da lica odgovorna za počinjenje krivičnih djela odgovaraju za ista i u situaciji kada svjedoci zločina nisu više među živima, te da je imajući to u vidu, dozvoljeno čitanje iskaza svjedoka Mladena Crnjca, u daljem tekstu se navodi da se nije mogla donijeti osuđujuća odluka na iskazu ovog svjedoka obzirom da odbrana nije imala mogućnost da neposredno ispita takvog svjedoka. Zbog navedenog, presuda sadrži kontradiktornosti, te negira prednje rečeno u pogledu intencije zakonodavca, kada je u pitanju odredba 273. stav 2. ZKP BiH, koja propisuje izuzetke od neposrednog sprovođenja dokaza.

27. Apelaciono vijeće istaknute prigovore ocjenjuje neosnovanim.

28. Osuđujuća presuda se ne može zasnivati isključivo ili u odlučujućoj mjeri na iskazima svjedoka koji nisu usmeno svjedočili na glavnom pretresu. Jedan od temeljnih principa EKLJP, u smislu ostvarivanja prava optuženog na pravično suđenje, jeste i to da optuženi mora imati odgovarajuću mogućnost da ispita i osporava iskaz svjedoka protivne strane. "Ako se optuženom pruži odgovarajuća prilika da ospori izjave, bilo u trenutku kada su date ili u kasnijoj fazi, njihovo prihvatanje kao dokaza neće samo po sebi predstavljati kršenje stav 1. i stav 3. d) član 6 Evropske konvencije. Međutim, posljedica ovoga je da su, u slučajevima gdje je osuda zasnovana bilo isključivo ili u odlučujućoj mjeri na izjavama lica koje optuženi nije mogao da ispita sam ili preko drugog lica, tokom istrage ili tokom glavnog pretresa, prava odbrane ograničena u mjeri koja je nespojiva s jemstvima koja pruža čl. 6 Evropske konvencije" (*Luca v. Italy*, 3354/96, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 27. februara 2001. godine, paragraf 40.).

29. Iz obrazloženja osporene presude proizlazi da dokaz koji je izveden od strane Tužilaštva, a kojima bi se dokazivale radnje opisane u tački 2 g, iskaz oštećenog Mladena Crnjca, nije podržan iskazima drugih svjedoka koji su imali neposredna ili posredna saznanja o istim događajima, te pobrojanim materijalnim dokazima, kao i da optuženi nisu imali mogućnosti da osporavaju iskaz ovog svjedoka. Shodno navedenom, ovo vijeće, suprotno prigovorima Tužilaštva, prihvata da je ovaj dokaz, kada je u pitanju događaj opisan pod tačkom 2g, bio odlučujući za ishod ove tačke optužbe, te da bi prvostepeno vijeće dovelo u pitanje prava optuženih na odbranu da je samo ovaj dokaz prihvatio kao odlučujući. Budući da optuženi niti u jednoj fazi postupka nisu imali mogućnost ispitati ovog svjedoka, niti je isti podržan drugim dokazima, opravdana je ocjena da ne postoji odgovarajuća garancija pouzdanosti ovog dokaza, zbog čega ovo vijeće zaključuje da su

prigovori Tužilaštva u ovom dijelu neosnovani.

30. U vezi sa ovim navodima, Apelaciono vijeće podsjeća i na novi pristup ESLJP-a, u predmetu Al-Khawaya i Tahery protiv UK presuda od 15.12.2011. godine u kojem su definirani principi u slučaju kada svjedok ne prisustvuje pretresu; na isti način principe prihvata i obrazlaže Ustavni sud BiH u Odluci o dopustivosti i meritumu, AP-2143/11 od 24.04.2014. godine.³

31. Dakle, žalbeni prigovori Tužilaštva kojim se ukazuje na učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka člana 297. stav 2. ZKP BiH, odbijaju se kao neosnovani.

3. Žalba braniteljice optuženog Enesa Ćurića (osuđujući dio presude)

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH

32. U odnosu na tačku 1. izreke pobijane presude, sud je učinio povredu krivičnog zakona u smislu člana 298. stav 2. ZKP BiH, jer djelo za koje je osuđen optuženi Ćurić nije krivično djelo, iz kojih razloga je i izreka presude nerazumljiva u smislu bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH.

33. U tom smislu, braniteljica navodi da iako je pobijanom presudom navedeno da postoje dva načina izvršenja djela za koje će se optuženi smatrati odgovornim: ako naredi ili ako izvrši radnje precizirane članom 142. stav 1. KZ SFRJ (u konkretnom nečovječno postupanje), paragrafom 233. pobijane presude je konstatovano da su optuženi preduzeli

³ Predmet Evropskog suda Al-Khawaya i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva [GC], aplikacije br. 26766/05 i 22228/06, st. 119-147, 15. decembar 2011. godine), principi u slučaju kada svjedok ne prisustvuje pretresu koji se mogu sumirati na sljedeći način: a) da li postoji dobar razlog zašto se podnosi iskaz odsutnog svjedoka, imajući u vidu opće pravilo da svi dokazi moraju biti izvedeni na glavnom pretresu i da moraju biti učinjeni razumni naponi da se osigura prisustvo svjedoka, b) da li postoje legitimni razlozi da svjedok ne prisustvuje (smrt, strah od osvete i sl.), c) kada svjedok nije ispitan u prethodnim fazama postupka, podnošenje iskaza ovakvog svjedoka mora biti jedina mogućnost, d) u principu, u krivičnom postupku mora biti data mogućnost optuženom da provjeri istinitost i vjerodostojnost iskaza svjedoka na način da se svjedok usmeno ispituje pred njim – bilo u trenutku kada svjedok daje iskaz, ili u nekoj kasnijoj fazi postupka, e) prema pravilu o „isključivom ili odlučujućem“ dokazu, ako je optužba pretežno ili u odlučujućoj mjeri zasnovana na iskazu svjedoka kog optuženi niti u jednoj fazi postupka nije imao mogućnost ispitati, onda će njegovo pravo na odbranu nesumnjivo biti ograničeno, f) termin „odlučujući“ treba shvatiti kao ukazivanje na dokaz koji je toliko važan da je odlučujući za ishod konkretnog slučaja, kada je neprovjereni iskaz svjedoka podnesen kao dokaz podržan drugim dokazima, ocijena da li je on odlučujući zavisit će od snage dokaza koji ga podržavaju-što su dokazi koji ga podržavaju jači, to će i ocijena da je iskaz svjedoka koji nije saslušan bio odlučujući biti manja, g) pravilo o isključivom ili odlučujućem dokazu ne može se tumačiti na nefleksibilan način i mora se sagledati u kontekstu pravičnosti postupka kao cjeline, i) kada se optužba pretežno ili u odlučujućoj mjeri temelji na iskazu odsutnog svjedoka, u svakom konkretnom slučaju

radnje odabira i odvođenja civila na živi štit, te imajući u vidu da vijeće nije koristilo termine iz člana 142. KZ SFRJ čini izreku presude nerazumljivom.

34. Žalbeni prigovori odbrane optuženog Ćurića, po ocjeni ovog vijeća nisu osnovani.

35. Naime, analizom izreke osuđujućeg dijela pobijene presude, tačnije tačke 1. izreke, ovo vijeće je utvrdilo da je u radnjama optuženih opisano nečovječno postupanje koje je kao jedno od alternativno postavljenih radnji propisano odredbom člana 142. stav 1. KZ SFRJ. Dakle, radnje optuženih, kojima se vršio odabir većeg broja zatvorenika, civila iz zatvoreničkog objekta u Osnovnoj školi u Potocima, približno njih 37, a koji zatvorenici su bez njihove volje i saglasnosti odvedeni od strane optuženih u pravcu HE Mostar kao živi štit, kako bi se spriječile jedinice HVO u pokušaju zauzimanja HE Mostar, imaju karakter nečovječnog postupanja. Činjenica da u opisu radnji u ovom dijelu izreke nije izričito naglašeno da odabir i odvođenje civila na živi štit podrazumjeva radnje nečovječnog postupanja, po ocjeni ovog vijeća takvu izreku ne čini nerazumljivom, niti je potrebno da se koriste doslovni zakonski termini propisani u odredbi člana 142. KZ SFRJ, budući da kako je već naglašeno, nečovječno postupanje (kako je i propisano odredbom člana 142. KZ SFRJ) , kao jedna od alternativno propisanih radnji, podrazumjeva upravo radnje koje su opisane u tački 1. izreke pobijane presude, a što je ispravno i valjano razrađeno u pobijanoj presudi u paragrafu od 192- 201.

36. Prema navodima odbrane, presuda ne sadrži niti razloge o odlučnim činjenicama, te se ni u jednom dijelu ne bavi činjenicom da je optuženi Ćurić naredio odvođenje lica na živi štit, od koga i na koji način je došla naredba, ako je iste i bilo.

37. Naime, prvostepeno vijeće je, suprotno žalbenim prigovorima, utvrdilo na osnovu provedenih dokaza postojanje direktnog umišljaja na strani optuženih, pa tako i Ćurića, koja se ogleda u svijesti optuženih da svojim radnjama čine konkretno krivično djelo, odnosno da su isti bili svjesni svog djela kao i činjenice da će zbog njihovih radnji nastupiti zabranjena posljedica, te je iz njihovog ponašanja jasno da su takvu posljedicu i htjeli da ostvare. Bez obzira na činjenicu da odabrani civili nisu u konačnici stigli na planirano odredište, tj. HE Mostar, iz razloga što je pala granata pored kamiona kojim su voženi i isti onesposobila za daljnju vožnju, kao i da je u međuvremenu javljeno da je ista zauzeta od strane snaga HVO-a, prvostepeno vijeće je ispravno cijeno da je opasnost po život civila

postavlja se pitanje da li postoje procesne garancije koje dozvoljavaju pravičnu i odgovarajuću ocjenu pouzdanosti takvog dokaza.

bila stvarna, te da su zbog opasnosti u kojoj su bili izloženi isti pretrpjeli strah, duševnu bol i patnju. Naime, samo saznanje da će biti upotrijebljeni kao živi štit, što su svi svjedoci oštećeni naveli, kod oštećenih, koji su bili pretežno starije žene, izazvalo je strah i neizvjesnost za vlastiti život. Pored toga, zatvoreni civili su na putu do planiranog odredišta, tj. do HE Mostar, bili izloženi unakrsnoj vatri, pa tako i konstantnoj opasnosti za vlastiti život, obzirom da su se kretali područjem gdje su vođena aktivna borbena dejstva između Armije R BiH i snaga HVO-a, da se pucalo na sve strane, da je TAM-ić kojim su oštećeni prevoženi onesposobljen usljed pada granate, i da su isti bili primorani da put nastave puzeći, krijući se od pucnjave.

38. Imajući u vidu sve navedeno, suprotno navodima odbrane, prvostepeno vijeće je posve ispravno utvrdilo da su optuženi preduzeli radnje u odabiru i odvođenju civila na živi štit, sa namjerom i znanjem da se grupa zatvorenih civila odabira i odvodi u pravcu Vrapčića kao živi štit, a kako bi se spriječilo zauzimanje HE Mostar od strane snaga HVO-a. Dakle, i ovo Vijeće, kada analizira zaključke pobijane presude nalazi da je nesporno da su optuženi postupali sa direktnim umišljajem, odnosno da su znali i bili svjesni da radnje poduzimaju u odnosu na lica koja su zaštićena međunarodnim konvencijama, te da je prema istim zabranjen svaki vid nečovječnog postupanja, a protivno kojim zabranama su optuženi postupili.

39. Žalbeni prigovori da nisu ostvarena obilježja krivičnog djela, odbrana navodi u smislu da je optuženi Ćurić osuđen da je zajedno sa drugim licima, za odabir i odvođenje lica sa namjerom da budu iskorišteni kao živi štiti, a da se u izreci presude navodi da lica nisu de facto odvedena i iskorištena u tu svrhu, te da u kontekstu Ženevskih konvencija sama namjera nečovječnog postupanja nije kažnjiva, već radnja postupanja koja je izvršena, zbog čega bi se kod ovakvog stanja stvari, prema navodima odbrane moglo raditi o pokušaju.

40. Apelaciono vijeće nalazi istaknute prigovore neosnovanim.

41. Naime, korištenje zaštićenih zatočenika kao živi štit kršenje je odredbi Ženevskih konvencija *bez obzira na to da li je taj živi štit i stvarno bio izložen napadu ili su mu bile nanijete povrede*. Štaviše, ova zabrana zamišljena je kao zaštita zatočenika od izlaganja opasnosti od povrede, a ne samo kao zaštita od same povrede⁴. Dalje, iz komentara uz

⁴ Presuda Žalbenog vijeća MKSJ, Tužilaštvo protiv Tihomira Blaškića, predmet broj: IT-95-14-A od 29. juli 2004. god, paragraf 654

Ženevsku konvenciju IV proizilazi : “prisustvo civila ni u kojoj se prilici ne smije koristiti kako bi se odvratila vojna dejstva protiv ciljeva koji se smiju napadati”. Drugačije tumačenje ove zabrane rezultiralo bi nelogičnošću, zato što je u slučaju uspješnog korištenja živog štita za odvratanje napada, a bez pogubnih posljedica po ljude u tom živom štitu, cilj počinio bio ostvaren, a ne bi mu se mogla pripisati nikakva krivična odgovornost, na šta se u konkretnom i ukazuje žalbom. Dakle, imajući u vidu praksu MKSJ, te komentare Ženevske konvencije, navodi odbrane da sama namjera nečovječnog postupanja nije kažnjiva, već radnja postupanja koja je konačno i izvršena, nemaju osnova te se kao takvi odbijaju.

42. Dalje, u okviru naslovljene povrede krivičnog postupka, a u odnosu na tačku 4. izreke pobijane presude, odbrana navodi da je optuženi Ćurić osuđen za saizvršilaštvo, a da je u presudi izostalo obrazloženje u pogledu toga, te da se presuda ni u jednom dijelu ne bavi članom 22. KZ SFRJ.

43. Pobijana presuda u obrazloženju koji se odnosi na tačku 4. Osuđujućeg dijela presude, iznosi da je optuženi Enes Ćurić počinio krivičnopravne radnje koje mu se tačkom 1. izmjenjene optužnice stavljaju na teret, odnosno da je dana 30.06.1993. godine ili približno tog dana učestvovao u protivpravnom lišenju slobode i zatvaraju civila ... nacionalnosti, a što proizilazi iz saglasnih izjava, kako svjedoka optužbe - oštećenih lica, tako i svjedoka odbrane, kao i iz iskaza koji je optuženi dao na glavnom pretresu u svojstvu svjedoka. Da je optuženi Ćurić učestvovao u protivpravnom lišenju slobode civila, potvrdio je i svjedok Dalibor Zovko, koji je na glavnom pretresu izjavio da su kritične prilike, pred kuću došla trojica/četvorica vojnika, kojom prilikom su zarobili njega, njegovu majku Zoricu i sestru Daliborku, a među kojim vojnicima je svjedok prepoznao Ćelu, Sultana i Enesa Ćurića kojeg je od ranije poznavao, obzirom da su iz istog mjesta. Dalje je svjedok naveo da su tom prilikom prebačeni u Meke u jednu kuću, a zatim u prostorije 4. Osnovne škole u Mostaru, gdje su ostali 15-ak dana, nakon čega su smješteni u Osnovnu školu “Bratstvo i jedinstvo” u Bijelom Polju, gdje ostaju sve do 02.12.1993. godine, kada su razmijenjeni. I drugi svjedoci svjedočeći na ove okolnosti prepoznaju među vojnicima Armije BiH i optuženog Ćurića. Dakle, pobijana presuda u obrazloženju suprotno žalbenim prigovorima, navodi da je optuženi *zajedno sa njemu poznatim pripadnicima* Armije R BiH preduzimao radnje opisane u tačke 4 izreke osuđujućeg dijela presude, zbog čega se žalbeni prigovori odbrane da je izostalo obrazloženje u smislu radnji za koje je kao saizvršilac oglašen krivim optuženi Ćurić, odbijaju kao neosnovani.

44. Dakle, analizom obrazloženja pobijane presude, ovo vijeće je konstatovalo da je prvostepeno vijeće nesumnjivo utvrdilo da je optuženi Enes Ćurić u inkriminisanom vremenskom periodu, u mjestu Potoci, učestvovao u protivpravnom lišenju slobode više lica – civila ... nacionalnosti, koji su se nalazili u kućama i nisu pružali bilo kakav otpor, koji civili su nezakonito zatvoreni u Omerikine kuće u mjestu Meke, Potoci, a kojom prilikom je protivpravno lišeno slobode i zatvoreno najmanje 107 lica – civila ... nacionalnosti, čime je počinio krivičnopravne radnje koje mu se tačkom 1. izmijenjene optužnice stavljaju na teret.

45. U odnosu na tačke 2. i 3. izreke pobijane presude, odbrana ističe da su učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka, jer je izreka nerazumljiva iz razloga jer je Ćurić osuđen da je odredio i dozvolio odlazak 12 lica na prinudni rad gdje su tri lica zbog iznemoglosti nošenja protivvazdušnog topa lišeni života od strane Miralema Omanovića, međutim, ista ne dovodi u vezu Ćurića sa tri lica koja su lišena života, već isključivo na učestvovanje u prisiljavanju lica na prinudni rad kroz dozvolu i određivanje ko će ići. Kod takvog stanja stvari, izreka je morala sadržati činjenični opis dešavanja u vezi svih lica koja su išla na prinudne radove, a nisu lišeni života, obzirom da je Ćurić oglašen krivim za dozvolu odlaska na prinudni rad 12 lica, a ne samo u odnosu na tri koja su lišeni života.

46. Uvidom u izreku presude, te optužnicu kojom se stavlja na teret prisiljavanje na prinudni rad optuženom Ćuriću, ovo vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće dalo dostatne razloge i obrazloženje zbog čega je i na koji način oglašen krivim optuženi Ćurić. Naime optuženi Enes Ćurić, kao upravnik zatvora u školi u Potocima, bio je na poziciji koja je podrazumijevala odgovornost prema zatvorenicima, ali je isti i pored toga kritične prilike dozvolio odlazak zatvorenika na prinudni rad, te odredio zatvorenike, među kojima su bila i maloljetna lica, koji će ići na prisilni rad. Iz iskaza saslušanih svjedoka, proizlazi da je optuženi Enes Ćurić znao da se isti zatvorenici odvođe na prisilni rad radi potrebe vojske AR BiH, odnosno radi nošenja dijelova protivavionskog topa na brdo Čučurak. Da je odvođenje zatvorenika na prisilni rad na brdo Čučurak, imalo obilježje okrutnog postupanja, ukazuje i činjenica da su zatvorenici, a među kojima i maloljetna lica, odvedeni na obavljanje teškog prisilnog rada, koji se sastojao u nošenju dijelova protivavionskog topa i to na područje koje se nalazilo na borbenim linijama Armije R BiH. Radnje za koje je optužen Ćurić (učestvovanje u prisiljavanju lica na prinudni rad kroz dozvolu i određivanje ko će ići) upravo su opisane u izreci i obrazložene u pobijanoj presudi, i kao takve sadrže sva bitna obilježja krivičnog djela propisanog u članu 142. KZ SFRJ. Stoga suprotno žalbenim prigovorima odbrane, nije bilo potrebno dodatno obrazloženje šta se desilo

sa ostalim licima nakon što su vraćeni sa brda Čučurak, budući da su trojica lišena života, a za čija ubistva je odgovoran Miralem Omanović zv. "Alaga".

47. U konačnici, odbrana ukazuje da zaključna rečenica tačke 2. izreke ukazuje da je optuženi učestvovao u prisiljavanju na prinudne radove, a ne u lišenju života, koji kako proizilazi iz presude nemaju posljedicu, te ovaj nedostatak bitnog elementa djela predstavlja povredu Krivičnog zakona, budući da u optužnici i presudi mora biti precizirana posljedica kao bitni element krivičnog djela Ratni zločini protiv civilnog stanovništva.

48. Navedeni prigovori po ocjeni ovog vijeća nisu osnovani.

49. Naime, odvođenje zatvorenika na prisilni rad na brdo Čučurak kako je opisano u tački 2 izreke osuđujućeg dijela presude, imalo je obilježje okrutnog postupanja, o čemu govori i činjenica da su zatvorenici, a među kojima i maloljetna lica, odvedeni na obavljanje teškog prisilnog rada, koji se sastojao u nošenju dijelova protivavionskog topa i to na područje koje se nalazilo na borbenim linijama Armije R BiH. Ispravno se od strane prvostepenog vijeća cijeni da odvođenje na prinudni rad u takvo područje osoba koje direktno ne učestvuju aktivno u neprijateljstvima, ima karakter okrutnog postupanja. Optuženi Čurić se tereti da je dozvolio i odredio koji će zatvorenici iz zatvoreničkog objekta u Osnovnoj školi u Potocima ići na prinudni rad, na prvu borbenu liniju i položaje Armije R BiH, a ne za lišavanje života trojice zatvorenika koji su bili odvedeni na prinudni rad. Prigovor odbrane da radnje optuženog nemaju posljedicu, te da tim radnjama nisu ostvarena obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, nije osnovan i kao takav se odbija. Naime, u situaciji kada je dokazano da je optuženi preduzeo radnje izvršenja, kao što je to riječ u konkretnom slučaju, Apelaciono vijeće nalazi da sama radnja izvršenja implicira nastupanje posljedice, kao nastale povrede, s obzirom da se radi o radnjama koje su *slične korištenju zatvorenika u „živom štitu“*, kada se zatvorenici izlažu neprijateljskoj vatri, pod prijetnjom da će biti ubijeni, ako se budu protivili takvom izlaganju, što ih samim tim čini protivpravnim. Dakle, sama radnja optuženog Čurića, kojom je odredio i dozvolio odlazak 12 lica na prinudni rad, implicira nastupanje posljedice, kao nastale povrede, pa stoga, suprotno žalbenim prigovorima odbrane u toku postupka, i nije potrebno dokazivanje iste. Naime, valja imati u vidu da se u vezi sa ovim elementom radi o djelima kod kojih su radnja i posljedica u njihovom zakonskom biću uglavnom određeni kroz isti pojam (npr. "vrše ubistva, mučenja, nečovječna postupanja, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja.....") i stoga se ova djela svrstavaju u kategoriju krivičnih djela sa tzv. posljedičnim radnjama izvršenja kod kojih je posljedica i radnja

obuhvaćena istim izrazom i nastupanje radnje i posljedice se dešava istovremeno, tj. preduzimanjem same radnje izvršenja u isto vrijeme nastupa i posljedica djela. Takvo određenje odnosa međusobne zavisnosti i povezanosti ova dva elementa kod ovih djela je nužno, imajući u vidu da navedene radnje neće predstavljati radnje izvršenje ovih djela ako im nedostaje upravo taj potrebni stepen kriminalnosti ili društvene negativnosti da bi dostigle, npr. prag okrutnog ili nečovječnog postupanja i sl., koji je potreban za postojanje krivičnih djela kao što su ratni zločini.

4. Žalba branioca optuženog Ibrahima Demirovića (osuđujući dio presude)

(a) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH

50. Branilac ukazuje na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka koja se ogleda u odbijanju, odnosno neprihvatanju prijedloga dokaza odbrane za rekonstrukciju događaja na licu mjesta sa pokazom od strane Stanislava Krezića, gdje vijeće ničim nije obrazložilo razloge odbijanja prijedloga, kao i da isto nije navedeno u obrazloženju pobijane presude. Nadalje, branilac ukazuje da je Vijeće povrijedilo pravo na odbranu optuženog Demirovića, time što se oglasilo na prijedlog odbrane od 21.07.2016.godine, odnosno prijedlog da se izda Naredba za provođenje timskog vještačenja nad optuženim Demirovićem, a što je propisano članom 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH. Također vijeće prvostepenog suda je odbilo prijedlog odbrane, odnosno pismeni dokaz vezan za silovanje svjedokinje „B“ u Komandi 41. MTBR „Slavne“ navodno od strane optuženog Demirovića, a koje pismeno je oštećena dostavila Sektoru vojne bezbjednosti IV Korpusa, koji odbrana nije uspjela pribaviti, a koji dokaz predstavlja odlučnu činjenicu u vezi sa radnjom izvršenja krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret, a u kojem je oštećena zanemarila činjenicu da je Demirović počinio radnju silovanja, što je za odbranu neshvatljivo i isto predstavlja povredu člana 297. ZKP BiH, kao i da je njegovom branjeniku ovim postupcima suda povrijeđeno pravo na odbranu.

51. Analizirajući obrazloženje pobijane presude, ovo vijeće nalazi da su prigovori odbrane o navodnoj povredi prava na odbranu, neosnovani.

52. Naime, prijedlozi odbrane u vezi sa izvođenjem pojedinih dokaza, po ocjeni ovog vijeća nemaju relevantnu važnost za osporavanje utvrđene odgovornosti optuženog za pojedina krivična djela koja su mu stavljena na teret.

53. Predložena rekonstrukcija događaja, je posve irelevantna u konkretnom slučaju, te

ista, pored svih drugih izvedenih dokaza nema značaj za predmet, kako to navodi odbrana u predmetnoj žalbi. Predloženo provođenje timskog vještačenja nad optuženim Demirovićem, i po ocjeni ovog vijeća ukazuje se nepotrebnim, budući da se u konkretnom slučaju ne radi o psihijatrijskom vještačenju, nego o vještačenju fizičkih, mehaničkih povreda uslijed ranjavanja u ratnom period. Stoga predloženo vještačenje, obzirom da se ne radi o eventualnom duševnom stanju optuženog, nema značaj za predmetni postupak, niti eventualno isključenje krivične odgovornosti optuženog.

54. Kada je u pitanju krivično djelo silovanja, za koje je utvrđena odgovornost optuženog Demirovića, izvedeni su i analizirani dokazi, tačnije iskazi svjedoka, na osnovu kojih je prvostepeno vijeće nesumnjivo utvrdilo krivičnu odgovornost optuženog, te dokaz na koji se poziva odbrana, navodno pismo oštećene upućeno Sektoru Vojne bezbjednosti IV Korpusa, u kojem je prijavila silovanje, ali ne i osobu koja je izvršila to krivično djelo, ostaje bez potrebne logične i činjenične osnove, i kao takav i po ocjeni ovog vijeća ne dovodi u pitanje nesporno utvrđeno činjenično stanje, zbog čega se suprotni žalbeni prigovori odbijaju kao neosnovani.

55. Dakle, prvostepeno vijeće je u skladu sa odredbom člana 263. stav 2. ZKP BiH, ispravno donio odluku o predloženim dokazima odbrane optuženog Demirovića, nalazeći da isti nemaju značaj za predmet odnosno da su isti nepotrebni, stoga po ocjeni ovog vijeća, neosnovani su prigovori kojima se ukazuje na naslovljenu bitnu povredu postupka.

(b) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH

56. U daljem toku žalbenih navoda branilac ukazuje na Naredbe o izvođenju lica iz zarobljeničkog centra na prisilni rad, a koje su navodno potpisane od strane optuženog Demirovića. Odbrana ističe da su u pitanju kopije ovjerene u upravi Grada Mostara sa danom 07.07.2016.godine, te da je od izdavanja istih prošlo 23 godine, i predlaže da se dostave originalna pismena, originalna materijalna dokumentacija, jer se u protivnom radi o nezakonitim dokazima iz razloga što se kopije nisu mogle ovjeriti bez originala. Kada su u pitanju potpisi optuženog Demirovića na spomenutim Naredbama, odbrana navodi da su isti različiti, te izražava sumnju da se radi o falsifikovanim potpisima.

57. Apelaciono vijeće nalazi da su prigovori odbrane optuženog neosnovani, te se isti kao takvi odbijaju. Ovjerene kopije od strane organa uprave Grada Mostara, uložene u spis predmeta, prihvaćene su od strane prvostepenog vijeća i kao takve predstavljaju zakonite dokaze i po ocjeni ovog vijeća. Sumnja u zakonitost rada organa uprave,

na šta se evidentno ukazuje odbranom optuženog, po ocjeni ovog vijeća, bez dostavljanja dokaza i argumenata za takvu optužbu, nema osnova niti dovodi u pitanje ispravne i valjane odluke prvostepenog vijeća u konkretnom predmetu. Jednako tako, kada su u pitanju potpisi optuženog na spomenutim naredbama uložnim u spis, ovo vijeće konstatuje da odbrana nije ponudila dokaze kojima bi dovela u pitanje zakonitost istih, tačnije osporila potpise optuženog Demirovića na tim naredbama. Stoga, samo puke konstatacije, pored svih drugih dokaza kojima se nesporno utvrdilo da je optuženi kao komandant 47 bb Armije R BiH izdavao naredbe, ne dovode u pitanje zakonitost naredbe I činjenicu da je upravo optuženi Demirović potpisivao iste.

58. Stoga, prigovori kojima se ukazuje na naslovljenu bitnu povredu postupaka, odbijaju se kao neosnovani.

5. Žalba braniteljice optuženog Habiba Čopelja i optuženog Habiba Čopelja **(osuđujući dio presude)**

(a) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d) ZKP

59. Takođe, žalbom se ističe da je sud u više navrata svjedocima, na čije iskaze se oslanjao u osuđujućem dijelu pobijane presude, postavljao pitanja u vezi identiteta prisutnih osoba u kritično vrijeme, odnosno postavljajući pitanja ko je prozivao i ko je izvodio zatvorenike iz škole u Potocima, te je imao dvije mogućnosti, ili da činjenično stanje razjasni tako što će sam izvoditi dokaze ili da takvu nerazjašnjenu situaciju riješi na jedini mogući način predviđen zakonom, odnosno primjenom načela in dubio pro reo, te je postupajući na taj način povrijeđen navedeni princip i na koji način je povrijeđeno i pravo na odbranu u smislu člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH i povredu u smislu člana 297. stav 2. u vezi sa članom 3. ZKP BiH.

60. Odredbom člana 261. stav 3. ZKP BiH propisano je da direktno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku. Imajući u vidu navedenu odredbu, prvostepeno vijeće je postavljalo pitanje svjedocima kada je smatralo da je to potrebno, ne dovodivši u pitanje pravo na odbranu, a posebno ne povrijeđujući princip in dubio pro reo. Dakle, pomenutom odredbom sud ima mogućnost da postavlja pitanja svjedoku u svakom trenutku, te razriješi određene nedoumice, kako bi iskaz svjedoka bio što jasniji, a što svakako može i koristiti

odbrani optuženog, a ne isključivo štetiti, kako se interpretira predmetnom žalbom.

(b) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka h) ZKP BiH

61. Odbrana optuženog Čopelja u žalbi navodi da sud u izreci tačke 1. pobijane presude nije riješio predmet optužbe koji se odnosi na tačku 4. izmjenjene optužnice, jer u konkretnom slučaju prilikom „izostavljanja“ iz izreke optužbi koje se tiču smještanja ovih zatvorenika u neuslovnim uslovima porodice Kazazića, bez dovoljno vode i hrane, te maltretiranja nekih zatvorenika među kojima i zatvorenicu Anđa Jašin, koja je trpjela fizičku bol i patnju, nije došlo samo o intervencijama suda u činjeničnom opisu, već se radi o optužbama koje sadrže sva subjektivna i objektivna obilježja krivičnog djela i u vezi sa kojima optuženi ima pravo na formalnu presudu u cilju osiguranja prava da ista osoba ne bude dva puta suđena za jedno djelo, na koji način je sud počinio apsolutno bitnu povredu odredaba krivičnog postupka u smislu člana 297. stav 1. tačka h) ZKP BiH.

62. Naime, prvostepeno vijeće je temeljem izvedenih dokaza izvršilo određene korekcije u činjeničnom opisu osuđujućeg dijela presude u odnosu na izmijenjene optužnice, tako što je u pojedinim tačkama izmijenjenih optužnica činjenično stanje prilagodilo na način da se ne dira u subjektivni i objektivni identitet optužnice, a vodeći pri tome računa da se ne ide na štetu optuženih. Suprotno žalbenim prigovorima odbrane, presudom se nije izašlo van granica opisa događaja kako ga je dala optužba, a sve u okviru dokaza izvedenih na glavnom pretresu. Izvršene korekcije nisu uticale na identitet optužnice i presude kako u obimu tako i u sadržaju. Optuženi je oglašen krivim za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, stoga ne postoji opasnost kako se to navodi žalbom optuženog, da ponovo bude suđen za isto djelo, i za dijelomično ispuštene radnje koje su u cjelini predstavljale ono za što je osuđen kada je u pitanju tačka 1. pobijane presude.

B. ŽALBENI PRIGOVORI PO ŽALBENOM OSNOVU POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO

ČINJENIČNO STANJE

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

63. Standard koji Apelaciono vijeće treba primjeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost (osnovanost).

64. Apelaciono vijeće će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog

činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do tog zaključka isključujući svaku razumnu sumnju. Neće svaka činjenična greška biti razlog da apelaciono vijeće ukine presudu, nego samo ona greška koja je uzrokovala nepravilnu presudu što se kvalifikuje kao krajnje nepravičan ishod sudskog postupka, kao u slučaju kada je optuženi osuđen uprkos nedostatku dokaza o biću krivičnog djela.

65. Prilikom utvrđivanja da li je zaključak prvostepenog vijeća bio opravdan apelaciono vijeće će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdilo prvostepeno vijeće. Apelaciono vijeće ima na umu, kao opšte načelo, da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene na glavnom pretresu prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti prvostepenog vijeća. Stoga apelaciono vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja koje je utvrdilo prvostepeno vijeće.

66. Apelaciono vijeće može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje prvostepenog vijeća samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjalo prvostepeno vijeće ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna."

67. Članom 299. ZKP BiH propisano je kada se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Odlučne činjenice se utvrđuju neposredno pomoću dokaza, ili posredno iz drugih činjenica (indicija ili kontrolnih činjenica). Samo one činjenice koje su sadržane u presudi mogu se smatrati da postoje, te bez obzira što odlučne činjenice postoje, u presudi se uvijek moraju dati razlozi o njihovom postojanju. U suprotnom nema potpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Ukoliko neka odlučna činjenica nije utvrđena onako kako je zaista postojala u stvarnosti nekog događaja, onda postoji pogrešno utvrđeno činjenično stanje.

68. U odnosu na osporavanje procesnih odluka prvostepenog vijeća, koje se odnose na odbijanje prihvatanja pojedinih dokaznih prijedloga stranaka ili branilaca, apelaciono vijeće napominje da je potrebno konkretizovati koje bi se to činjenice eventualno drugačije utvrdile da su takvi dokazi prihvaćeni i provedeni.

2. Žalba Tužilaštva (oslobađajući dio presude)

69. Tužilaštvo izjavljenom žalbom po žalbenom osnovu pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kako je to već konstatovano, prvostepenu presudu osporava u oslobađajućem dijelu.

Tačka 1. Izreke oslobađajućeg dijela presude

70. Prema navodima žalbe Tužilaštva BiH, kada je u pitanju tačka 1. izmjenjene optužnice, prvostepeno vijeće izvodi pogrešan zaključak da nije moglo utvrditi van svake razumne sumnje da je optuženi Samir Kreso učestvovao u nezakonitom lišenju slobode, te protivzakonitom zatvaranju civila ... nacionalnosti. Naime, optuženi Kreso je za razliku od utvrđenja presude bio pripadnik Armije BiH od 30.06.1993. godine, dakle i u momentu kada je vršeno hapšenje civila ... nacionalnosti. Presuda, kako se tvrdi žalbom optužbe, pogrešno izvodi zaključak o ulozi optuženog, posebno imajući u vidu svjedočenje Bora Zovka (svjedočio i o dovođenju lica ... nacionalnosti u njegovu kuću) kada govori da su iz saniteta izašla četiri vojnika HVO, pripadnika saniteta bez oružja, a da je iza njih bio optuženi Kreso, naoružan pištoljem. Na ove okolnosti, kako se navodi žalbom Tužilaštva, svjedočio je i Drago Marić Marić, dok je o svemu detaljno govorio Boro Zovko, između ostalog, da je Samir Kreso lično otišao i zarobio Filipa Rajića te ga zajedno sa ostalim zarobljenicima doveo i zatvorio u podrum njegove kuće, te da se optuženi Kreso, prema ostalim vojnicima AR BiH ponašao naredbodavno.

Zaključak Apelacionog vijeća

71. Apelaciono vijeće analizirajući osporavane zaključke prvostepene presude, cijeni da su žalbeni prigovori Tužilaštva neosnovani.

72. Prvostepeno vijeće nakon ocjene provedenih dokaza nije moglo van razumne sumnje izvesti zaključak da je optuženi Samir Kreso učestvovao u nezakonitom lišenju slobode te protivzakonitom zatvaranju civila ... nacionalnosti među kojima i oštećene D.K., D.R., Dragu Marića, Dinu Vlaho i Antu Raića, a kako je to navedeno u tački 1. izmijenjene optužnice. Suprotno žalbenim prigovorima, provedeni dokazi nisu bili dostatni da prvostepeno vijeće utvrdi krivičnu odgovornost optuženog Samira Krese. Naime, u toku postupka nije bilo sporno da je među zarobljenim bilo i osoblje saniteta HVO-a, smještenog u Bijelom Polju, odnosno oštećeni D.K., D.R., Drago Marić, dr. Dino

Vlaho, koji su nakon lišavanja slobode prvo odvedeni u podrum kuće Bore Zovko, a zatim u druge zatvoreničke objekte. Međutim, Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da su se radnjama poduzetim od strane optuženog Samira Krese, ostvarili elementi krivičnog djela protivzakonitog zatvaranja, a koje djelo mu je tačkom 1. izmijenjene optužnice stavljeno na teret. Prvostepeno vijeće je, po ocjeni ovog vijeća, valjano utvrdilo da se optuženi Samir Kreso vodio u vojnoj evidenciji kao pripadnik Armije R BiH, VJ 6348 od dana 30.06.1993. godine, te da se napad na Bijelo Polje i zarobljavanje osoblja saniteta HVO-a ... nacionalnosti, desio u ranim jutarnjim satima 30.06.1993. godine, kojom prilikom se optuženi Samir Kreso nalazio u sanitetu, zajedno sa ostalim osobljem saniteta HVO-a. Sve navedeno je prvostepeno vijeće konstatovalo na osnovu ocjene izjava saslušanih svjedoka, kako optužbe, tako i odbrane, te je nesporno utvrđeno da do 30.06.1993. godine, u Bijelom Polju nije bilo nikakvih sukoba između Armije R BiH i snaga HVO-a, a da se napad pripadnika Armije R BiH na Bijelo Polje, desio u ranim jutarnjim satima tog dana. Suprotno žalbenim prigovorima Tužilaštva, prvostepeno vijeće upravo iz saglasnih iskaza svjedoka D.R., D.K. Drage Marića, kao i svjedoka odbrane Pamira Koludera zaključuje da je optuženi Samir Kreso prije napada Armije R BiH na Bijelo Polje, obavljao dužnost ljekara pri sanitetu HVO-a, smještenog u Bijelom Polju te da se isti kritične prilike, nalazio u sanitetu HVO-a, zajedno sa drugim osobljem, odnosno sa oštećenima D.K., D.R., Dragom Marićem, Dinom Vlaho, kao i Pamirom Koluderom. Upravo na osnovu izjava oštećenih prvostepeno vijeće zaključuje da su se isti nalazili u zgradi saniteta, te da je optuženi Kreso po izlasku iz saniteta, nakon što su ih pozilavi pripadnici Armije BiH, zadržao napolju nekoliko minuta i da je isti po povratku u sanitet, prisutnom osoblju saopštio da je Armija R BiH zauzela Bijelo Polje i da je sanitet opkoljen te da trebaju da se predaju. Prema iskazu svjedoka-oštećenog D.R. prisutni u sanitetu pokušali su da stupe u vezu sa komandom HVO-a, ali im se niko nije javio, nakon čega su odlučili da se predaju pripadnicima Armije R BiH. Tom prilikom svo osoblje, uključujući i optuženog Samira Kresu, izlazi iz saniteta. Svjedok oštećeni D.R. navodi da su naoružanje ostavili unutra u sanitetu, dok je svjedok Drago Marić izjavio da su puške predali optuženom Samiru Kreso, koji ih je dalje predao vojniku, pripadniku Armije R BiH, koji je stajao ispred saniteta. Navedeno je potvrdio i svjedok odbrane Pamirom Koluder koji je prilikom saslušanja na glavnom pretresu izjavio: „Pokupljeno je oružje, to što je i bilo, predano je, oni su uzeli oružje i mi smo svi jedan po jedan sa rukama na potilju izašli.“⁵

⁵ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 25.01.2017. godine, str. 17.

73. Dalje, oštećeni D.K., D.R. i Drago Marić, saglasno ističu da su ispred saniteta zatekli nepoznate vojnike sa uperenim puškama, koji su im se predstavili kao pripadnici Armije R BiH, te koji im naređuju da se međusobno vežu pertlama, nakon čega svo zarobljeno osoblje saniteta ... nacionalnosti kao i Pamira Koludera zatvaraju u podrum kuće Boro Zovke.

74. Dakle, suprotno žalbenim prigovorima Tužilaštva, na osnovu provedenih dokaza, prvostepeno vijeće nije mogao van razumne sumnje utvrditi da je optuženi Kreso znao da će kritičnog jutra doći do napada Armije R BiH u Potocima i do lišenja slobode osoblja saniteta ... nacionalnosti. Tako svjedok odbrane Pamir Koluder opisuje da su u momentu lišavanja slobode svi u sanitetu bili prepadnuti i da nisu znali šta se dešava, te da niko od njih nije znao da će Armija R BiH ući u Bijelo Polje. Takođe, iz saglasnih iskaza gore navedenih svjedoka proizilazi da optuženi Samir Kreso ne izlazi iz saniteta, samoinicijativno, nego zato što je prozvan da izađe. Pri tome, prvostepeno vijeće je imalo u vidu i iskaz svjedoka Bore Zovko, na koji posebno upućuje žalba Tužilaštva, koji je izjavio da je prvo zvao doktora Dinu, pa pošto se isti nije pojavio zvao je doktora Kresu, kao i navode svjedoka Drage Marića, da se prvo odazvao zapovjednik saniteta doktor Dino Vlaho, koji je „kroz prozor pitao ko je i šta trebaju“ ali da je traženo da iz saniteta izađe „drugi doktor“, nakon čega izlazi optuženi Samir Kreso. Dakle prvostepeno vijeće posve ispravno cijeni i zaključuje da je iskaz svjedoka Bore Zovko u dijelu gdje ističe da je optuženi Kreso zarobio osoblje saniteta, suprotan navodima svjedoka oštećenih kao i svjedoka Pamira Koludera, koji su bili u sanitetu i koji su zajedno sa optuženim izašli iz saniteta, niti je njegov iskaz potkrijepljen drugim dokazima

75. I po ocjeni ovog vijeća, na osnovu provedenih dokaza prvostepeno vijeće nije moglo van razumne sumnje utvrditi da je optuženi Samir Kreso preduzeo radnje u cilju lišavanja slobode osoblja saniteta ... nacionalnosti, zbog čega se suprotni žalbeni prigovori Tužilaštva BiH, odbijaju kao neosnovani.

76. Dalje, kada je riječ o hapšenju Filipa Raiča, te prigovore predmetne žalbe u tom pravcu, ovo vijeće konstatuje da taj događaj nije naveden u izmjenjenoj optužnici, te da je žalba izjavljena na te okolnosti bespredmetna, te se ovo vijeće istom neće ni baviti.

77. Konačno, ovo vijeće konstatuje da dokazi izvedeni na okolnosti dokazivanja tačke 1. izmjenjene optužnice, nisu bili dostatni prije svega da dokažu da optuženi Kreso nije bio pripadnik iste strane u sukobu kao i lica lišene slobode, dakle pripadnik saniteta HVO-a, te

da nije preduzimao bilo kakve radnje koje bi se mogle identifikovati kao radnje lišenja slobode, a naročito ne kao protivpravne radnje lišenja slobode. Stoga suprotni žalbeni prigovori Tužilaštva odbijaju se kao neosnovani.

Tačka 2. Izreke oslobađajućeg dijela presude

78. Prema žalbenim navodima osporavana presuda izvodi pogrešan zaključak kada su u pitanju utvrđenja u tački 2 e) i 2 f) izmjenjene optužnice. Tako, iako su svjedoci „A“, J.A. Jozika Ivanković, Ivka Kožul i drugi saglasno izjavili da su iz prostorija izvođeni Žarko Drinovac, Tomislav Brajković, Šćepo Bilić, S.K. i Jozo Perić i da su vidjeli kako su imenovani izgledali nakon njihovog vraćanja u prostorije, presuda zaključuje kako optuženi Ćurić Enes nije bio prisutan, te time ni odgovoran za nečovječno postupanje prema zarobljenim civilima. Nesporno je da je optuženi Ćurić, kako su i svi svjedoci saglasno izjavili, de facto bio upravnik zatvoreničkih objekata, odnosno da je bio glavni, a što je na kraju potvrdio i sam optuženi (pragraf 173. presude). U tom smislu i svjedoci Mladenka Mikulić, Stanislav Krezić, Alen Rozić, Meho Tabaković, Dragica Crnac i drugi, kao i materijalni dokazi (naredbe) da je upravnik logora bio Enes Ćurić. Takođe, presuda utvrđuje da je Ćurić pored OŠ u Potocima, bio upravnik i u zatvoreničkim objektima Omorikine i Skenderine kuće. Pored svih navedenih utvrđenja, pobijana presuda izvodi pogrešan zaključak kako nema dovoljno dokaza da je optuženi u vrijeme izvođenja i fizičkog zlostavljanja zatvorenika i vraćanja oštećenih u zatvorenički objekat, uopšte bio prisutan, te da li je o ovim događanjima imao bilo kakva saznanja, kakav zaključak je prema navodima Tužilaštva apsolutno pogrešan. Da je optuženi kao Upravnik zatvora upravljao zatvoreničkim objektima i morao se brinuti o civilima, nedvosmisleno proizilazi iz Naredbe od 4.11.1993. godine i drugih materijalnih dokaza.

79. Takođe, kada je u pitanju tačka 2 d) izmjenjene optužnice, presuda pogrešno izvodi zaključak da se nije moglo utvrditi učešće odnosno doprinos optuženog Ćurića u nečovječnom postupanju prema oštećenju „A“ i Milu Karlušiću. Navedno, iz razloga što, iako je oštećena jasno i detaljno opisala šta se sa dešavalo sa njom i Miletom Kališićem nakon izvođenja iz prostorija gdje su bili nezakonito zatočeni civili i za koja je kao Upravnik bio zadužen i odgovoran optuženi Ćurić, presuda zaključuje da iskaz oštećene nije potvrđen od strane drugih svjedoka (iako oni nisu bili prisutni).

- Zaključak Apelacionog vijeća

80. Cijeneći istaknute žalbene prigovore ovo vijeće nalazi da isti ne dovode u pitanje zaključke pobijane presude, te se isti odbijaju kao neosnovani.

81. Naime, ispravno se od strane prvostepnog vijeća konstatuje da tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je optuženi Ćurić, u inkriminisanom vremenskom periodu, za vrijeme obavljanja funkcije upravnika zatvoreničkog objekta u Osnovnoj školi u Potocima, te kao nadređena i odgovorna osoba po funkciji i dužnosti na obezbjeđenju objekta i zatvorenih lica, dozvoljavao ulaz pripadnicima Armije R BiH i drugim licima ili da iste nije sprečavao da ulaze i pristupaju zatvorenicima, zbog čega su zatvorena lica konstantno fizički i psihički zlostavljana, samo iz razloga što su ... nacionalnosti.

82. Imajući u vidu činjenični opis tačke 2., te podtačke koje se odnose na pojedinačne slučajeve fizičkog i psihičkog zlostavljanja zatvorenika od strane pripadnika Armije R BiH , ovo vijeće nalazi ispravnim zaključak prvostepenog vijeća da je tužilaštvo ovim činjeničnim supstratom obuhvatio postupanje optuženog Enesa Ćurića u Osnovnoj školi u Potocima, ali ne i u drugim zatvoreničkim objektima. Naime u tačkama 2e) i 2f) neodređeno se navodi da su lica premlaćivana u mjestu Potoci, opština Mostar od strane nepoznatih pripadnika Armije R BiH, zbog čega je, suprotno žalbenim navodima, ispravno prvostepeno vijeće konstatovalo da nisu provedeni dokazi koji bi ukazivali, da su isti oštećeni tučeni i maltretirani u Osnovnoj školi u Potocima.

83. Iz sadržaja pobijane presude, proizilazi da je prvostepeno vijeće cijenilo i detaljno obrazložilo sve izvedene dokaze predložene od strane Tužilaštva na okolnosti opisane u tački 2 i podtačkama, posebno kada su u pitanju događaji na koje se ukazuje žalbom Tužilaštva, opisanim u tački 2d): premlaćivanje Karlušić Mile i mldb. „A“ i tačkama 2e) i 2f) premlaćivanje i zlostavljanje u zatvorenika „u mjestu Potoci“.

84. Na okolnosti podtačke 2 d) saslušana je samo oštećena svjedokinja „A“, iz čijeg iskaza proizilazi da Enes Ćurić nije bio prisutan u vrijeme kada je izvođena iz sale u hodnik, niti je bio prisutan u hodniku kada je ispitivana i fizički zlostavljana od strane izvjesnog Zukića, koji je imao ožiljak na licu. Pored svjedokinje A, niko od ostalih saslušanih svjedoka nije spomenuo da je izvjesni Zukić dolazio u Osnovnu školu u Potocima i maltretirao zatvorenike, niti su ostali svjedoci potvrdili iskaz svjedokinje „A“ u dijelu gdje navodi da su Mile Karlušić i ona izvođeni, te fizički i psihički maltretirani u školi. Dakle, u svjedočenju svjedok „A“ nije istakla da je optuženi Ćurić prisustvovao njenom izvođenju, fizičkom maltretiranju i vraćanju u salu škole, niti da je preduzimao bilo koje

radnje koje bi doprinijele da do toga dođe. Pored iskaza svjedokinje A, nisu ponuđeni drugi dokazi na osnovu kojih bi se moglo nesumnjivo utvrditi, da je optuženi Enes Ćurić, dozvolio odnosno da nije spriječio ulazak u školu u Potocima, nepoznatim pripadnicima Armije R BiH, a koji su nanijeli fizičku i psihičku bol oštećenima "A" i Miletu Karlušiću.

85. Stoga, posve ispravno u pobijanoj presudi se navodi da vijeće na osnovu iskaza samo ovog jednog svjedoka, a u nedostatku drugih dokaza, nije moglo utvrditi učešće, odnosno doprinos optuženog Enesa Ćurića u nečovječnom postupanju prema oštećenoj "A" i Miletu Karlušiću, zbog čega se suprotni žalbeni navodi odbijaju kao neosnovani.

86. Kada su u pitanju tačke 2.e) i 2.f), premlaćivanje Žarka Drinovca i premlaćivanje S.K., Tomislava Brajkovića i Joze Perića, prvostepeno vijeće je ispravno utvrdilo, da svi saslušani svjedoci na okolnosti izvođenja oštećenih i maltretiranja, govore o izvođenju iz privatnih kluća u Mekama, ali ne o izvođenju iz Osnovne škole u Potocima, kako to u činjeničnom opisu tačke 2. izmjenjene optužnice stoji. Tokom postupka nisu provedeni dokazi koji bi ukazivali da su isti oštećeni tučeni i maltretirani u Osnovnoj školi u Potocima.

87. Budući da je tužilaštvo optuženom Ćuriću stavilo na teret da za vrijeme obavljanja funkcije upravnika zatvoreničkog objekta u Osnovnoj školi u Potocima, te kao nadređena i odgovorna osoba po funkciji i dužnostima koje je obavljao na obezbjeđenju objekta i zatvorenih lica, nije organizovao i spriječio pripadnike AR BiH da neovlašćeno ulaze u prostorije gdje su boravili zatvorenici i da zlostavljaju ista, ostalo je nepreziciravno da li je i kako je optuženi Enes Ćurić u vrijeme izvođenja, fizičkog zlostavljanja i vraćanja oštećenih u zatočenički objekat u Mekama, uopšte mogao biti prisutan, te da li je o predmetnim događajima imao bilo kakva saznanja, a niti su svjedoci u svojim iskazima na predmetne okolnosti spominjali optuženog Ćurića i njegovo prisustvo u svim tim privatnim kućama.

88. Imajući u vidu navedeno, žalbeni prigovori Tužilaštva kojima se ukazuje da je pogrešan zaključak prvostepene presude da optuženi Enes Ćurić nije imao saznanja o predmetnim događajima, po ocjeni ovog vijeća nisu osnovani, te nemaju uporište u provedenim dokazima.

Tačka 3. i 4. Izreke oslobađajućeg dijela presude (tačka 7 i 8 izmjenjene optužnice):

89. U odnosu na tačku 7. izmjenjene optužnice, neprihatljivi su navodi presude da se svjedoci nisu mogli precizno izjasniti šta je bilo na kraju konopa, odnosno kakvog je

materijala bio okrugli predmet na kraju konopa kojim je optuženi Demirović Ibrahim vitlao iznad glava zarobljenika, što Tužilaštvo smatra nebitnim, posebno iz razloga jer se optuženi i ne tereti da je nekoga tim predmetom udario, već je relevantno njegovo ponašanje i zamahivanje konopom na kome se nalazio okrugli predmet, što je za posljedicu imalo izazivanje straha kod zatvorenika (zastrašivanje), što je i bio njegov cilj. Na ove okolnosti, osjećanju straha i pretrpljenoj duševnoj patnji su svjedočile Mladenka Mikulić, Zorica Zovko i Dragica Crnjac.

90. U odnosu na tačku 8. izmjenjene optužnice, presuda izvodi pogrešan zaključak da se na osnovu izvedenih dokaza nije moglo utvrditi kakva je konkretna posljedica nastupila iz radnji optuženog Mehmeda Kaminića, odnosno da se nije mogao utvrditi intenzitet fizičke boli ili patnje na strani oštećenog Marka Zovka. Presuda problematizira pitanje različitog opisivanja predmetnog događaja u pogledu načina na koji je optuženi udario oštećenog (koji je inače ...) iako su svi saslušani svjedoci bez imalo dileme i na pouzdan i siguran način potvrdili da je optuženi Kaminić udario oštećenog (svjedoci Mladenka Mikulić, Željka Zovko, Zorica Zovko, Anica Kolobara, Dragica Crnjak, Marko Crnjac, Esad Tipura i dr.). Presudom se nepotrebno stvara dilema u pogledu stanja u kome se nalazi oštećeni nakon udarca, dok su svi svjedoci potvrdili da je oštećeni od udarca optuženog Kaminića pao, a pao je zbog jačine udarca. Tužilaštvo posebno ističe da je oštećeni duševno zaostalo lice, koje ne zna ni da je bio zatvoren, ni da je bio rat, a posebno da li je tamo doživio nečovječno postupanje, iz kojih razloga se isti nije ni mogao saslušavati.

- Zaključak Apelacionog vijeća :

91. Nakon analize zaključaka prvostepenog vijeća u odnosu na radnje opisane u tački 3. izreke oslobađajućeg dijela presude, ovo vijeće prije svega smatra za potrebnim istaknuti da se ispravno navodi od strane tužilaštva da za utvrđivanje krivične odgovornosti optuženog Demirovića nije bilo od presudne važnosti utvrditi kakvog je materijala bio okrugli predmet kojim je optuženi vitlao iznad glava zarobljenika, ali je bilo važno utvrditi da li je njegova radnja imala za posljedicu izazivanje straha i pretrpljene duševne patnje kod zatvorenika, odnosno da li predmetno postupanje predstavlja nečovječno postupanje.

92. Naime, prvostepeno vijeće je imajući u vidu iskaze saslušanih svjedoka, koji su saglasni i međusobno se dopunjuju, van razumne sumnje utvrdio da je optuženi Demirović, u Osnovnoj školi u Potocima, vitlao sa okruglom predmetom iznad glava zatvorenika, te istim prijetio i psovao im majku ustašku.

93. Međutim, osim što prvostepeno vijeće iz iskaza navedenih svjedoka nije moglo utvrditi o kakvom se okruglom predmetu na kraju konopa radi, takođe nije van razumne sumnje utvrdilo da je optuženi više puta ponavljao radnje zastrašivanja na način kako je to opisano u činjeničnom opisu tačke 7. izmjenjene optužnice. Naime iz iskaza saslušanih svjedoka (svjedokinja Željka Zovko, Jozika Ivanković, Daliborka Buntić) i po ocjeni ovog vijeća nije se moglo nesumnjivo utvrditi da je optuženi u dužem vremenskom periodu, odnosno u više navrata, dolazio u školu sa konopom u ruci na čijem je kraju bila vezana kugla i vršio radnje opisane u predmetnoj tački izmjenjene optužnice. Imajući u vidu da se optuženom na teret stavlja da je vitlajući sa kuglom iznad glava zatvorenika, preteći im i psujući im majku ustašku, primjenjivao mjere zastrašivanja kod prisutnih zatvorenika civila, ... nacionalnosti, prvostepeno vijeće u nedostatku dokaza koji bi ukazivali kako na vrstu predmeta kojim je vitlao, tako i na brojnost, tj. učestalost ovih radnji i dužinu njihovog trajanja, nije moglo nesumnjivo utvrditi da je predmetna radnja po svom intenzitetu i trajanju prouzrokovala kod oštećenih tešku duševnu bol, patnju i strah, koje posljedice karakterišu postojanje nečovječnog postupanja. Vitlanje konopom iznad glava zatvorenika, uz prijetnje i psovanje majke ustaške, i po ocjeni ovog vijeća, mogu da izazovu strah kod nezaštićenih civila, posebno žena i djece, međutim suprotno žalbenim prigovorima Tužilaštva BiH, na osnovu provedenih dokaza nije se moglo utvrditi da su radnje optuženog Demirovića u konkretnom slučaju, imajući u vidu sve navedene okolnosti, izazivale strah koji je prouzrokovao kod zatvorenika tešku duševnu patnju i bol.

94. Na okolnosti tačke 4 izreke oslobađajućeg dijela presude, Tužilaštvo je provelo dokaze saslušanjem svjedoka Zorice Zovko, Dragice Crnjac, Anice Kolobara, Mladenke Mikulić, Željke Zovko i Ese Tipure dok je pročitana iskaz svjedoka Mladena Crnjca. Međutim prvostepeno vijeće je cijeneći iste, ispravno zaključio da su saslušani svjedoci potpuno različito opisivali predmetni događaj, naročito u pogledu načina na koji je optuženi udario oštećenog Marka Zovku, kao i posljedice koje su nastupile.

95. Jednako kao i u radnjama optuženog Demirovića, i u ovom slučaju je bilo potrebno utvrditi kakva je konkretna posljedica nastupila, tj. utvrditi intenzitet fizičke boli ili patnje na strani oštećenog, odnosno da li se u konkretnom slučaju, uslijed zaprimljenog udarca, radilo o teškoj duševnoj ili tjelesnoj patnji, odnosno o ozbiljnom nasrtaju na ljudsko dostojanstvo. Imajući u vidu različite iskaze svjedoka u odnosu na način povređivanja i stanje u kojem se nalazio oštećeni nakon toga, kao i činjenicu da sam oštećeni nije saslušan na predmetne okolnosti, prvostepeno vijeće, suprotno žalbenim prigovorima, ispravno konstatuje i donosi odluku primjenom instituta in dubio pro reo, kojom

oslobađa od odgovornosti optuženog za radnje opisane u tački 4 oslobađajuće presude.

96. Naime, i po ocjeni ovog vijeća, prvostepeno vijeće, pored svih iznešenih nesaglasnosti u iskazima saslušanih svjedoka, kako u pogledu načina na koji je optuženi Mehmed Kaminić udario oštećenog Marka Zovku, tako i u pogledu pretrpjelih posljedica od tog udarca, nije moglo utvrditi intenzitet fizičke boli ili patnje na strani oštećenog Marka Zovku, odnosno da li su radnje opisane u tački 4 izreke oslobađajućeg dijela presude dostignule prag nečovječnog postupanja koji je sadržan u zajedničkom članu 3. Ženevskih konvencija.

97. Razmotrivši značenje nečovječnog postupanja u kontekstu međunarodne prakse, Apelaciono vijeće nalazi da je nečovječno postupanje namjerna radnja ili propust, to jest, radnja koja je, objektivno sudeći, namjerna, a ne slučajna, koja uzrokuje tešku duševnu ili fizičku patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta.

98. Pored samih iskaza oštećenih, Apelaciono vijeće se prilikom utvrđivanja praga nečovječnog postupanja rukovodilo i opštim zdravstvenim stanjem, strahom koje je osoba morala osjećati prilikom postupanja opisanih u tačkama 3. i 4. Izreke ove presude, te da sve te okolnosti predstavljaju odlučne činjenice za utvrđivanje da li je konkretne prilike dostignut prag nečovječnog postupanja koji je sadržan u zajedničkom članu 3. Ženevskih konvencija.

99. Apelaciono vijeće je u kontekstu utvrđivanja da li predmetno postupanje (opisano u tački 3., radnja optuženog Demirovića i tačka 4. izreke, radnja optuženog Kaminića) predstavlja nečovječno postupanje, i ocjene žalbenih navoda, imalo u vidu i sudsku praksu MKSJ-a⁶, gdje se navodi da je stepen tjelesne ili duševne patnje koji se traži za dokazivanje nečovječnog postupanja ili okrutnog postupanja niži od stepena koji se traži za djelo mučenja.

100. Da bi se neko postupanje moglo okarakterisati kao nečovječno, neophodno ga je cijeliti u svakom konkretnom slučaju, ovisno o vrstama samih radnji, ali i posljedica koje te radnje izazivaju po žrtve i njihov tjelesni i duševni integritet, okruženja i prilika, tj. konteksta u kojima se radnje prema žrtvama poduzimaju kao i ovisno o njihovom trajanju i intenzitetu.

101. Jasno je da su razna međunarodna sudska tijela koja su razmatrala primjenu krivičnog djela nečovječnog postupanja isto definisala na relativan način uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti, uključujući prirodu radnje ili propust, kontekst u kojem je djelo počinjeno, njegovo trajanje odnosno ponavljanje, fizičke, duševne i moralne posljedice djela na žrtvu i lične okolnosti žrtve, uključujući godine, pol i zdravlje. U skladu s ovim, ovo Vijeće je prilikom odlučivanja razmatralo sve okolnosti navodnih situacija, uključujući lične okolnosti oštećenih, te kontekst cjelokupnog položaja u kojima su se nalazili oštećeni.

102. Posljedice ne moraju da budu trajnog karaktera da bi ponašanje kojim je izazvano bilo okarakterisano kao nečovječno postupanje. Dovoljno je da se radi o ponižavajućem postupanju, koje mora biti teže od ojađenosti, nelagode ili poniženja.

103. Na kraju, Vijeće ja imalo u vidu, kada se govori o povezanoj definiciji 'teške tjelesne ili duševne povrede', praksu MKSJ u predmetu Krstić, prema kojoj: „*teška povreda ne mora biti uzrokom trajne i neizlječive povrede, no mora uključivati povredu koja je teža od privremene ojađenosti, nelagode ili poniženja. Mora se raditi o povredi čija je posljedica dugotrajno i teško oštećenje sposobnosti osobe da vodi normalan i konstruktivan život*“.

104. Konačno, imajući u vidu izvedene dokaze, kada su u pitanju radnje optuženog Demirovića i optuženog Kaminića, suprotno žalbenim prigovorima Tužilaštva, prvostepeno vijeće nije moglo nesumnjivo utvrditi da su te radnje imale za posledicu izazivanje straha i pretrpljene duševne patnje kod zatvorenika, odnosno da se istima uzrokuje teška duševna ili fizička patnja ili da predstavljaju ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta, zbog čega su optuženi primjenom principa in dubio pro reo, posve ispravno oslobođeni tog dijela optužbe.

Tačka 5. Izreke oslobađajućeg dijela presude (tačka 11 izmjenjene optužnice):

105. Žalbom Tužilaštva ukazuje se da su pogrešni i navodi pobijane presude u pogledu zaključaka i utvrđenja u odnosu na tačku 11. izmjenjene optužnice da nije precizirano o kojim se to drugim mlađim ženama radi, iako je u činjeničnom opisu navedene tačne naznačeno ,među kojima lice „B“, ..., koje su vođene na prisilne radove. Pogrešno je utvrđenje i da nije naveden objekat iz kojeg su mlađe ženske osobe izvođene, tim prije što je utvrđeno da su zatvorenici (starci, žene i djeca) sve vrijeme nakon vraćanje iz Mostara

⁶ Predmet Naletilić, presuda pretresnog vijeća, paragraf 246, predmet Kvočka, presuda pretresnog vijeća

dana 22.07.1993. godine bili isključivo smješteni u OŠ Potoci. Dakle, to što u činjeničnom opisu stoji „iz zatočeničkog objekta“, sasvim je jasno da se radi o OŠ Potoci, te da to nikako ne može predstavljati grešku ili propust.

-Zaključak Apelacionog vijeća

106. Nakon izvršene analize zaključaka prvostepenog vijeća, a kada je u pitanju naslovna tačka izreke presude, ovo vijeće nalazi neosnovane prigovore Tužilaštva. Naime, posve jasno iz sadržaja pobijane presude proizilazi obrazloženje kada je u pitanju činjenični opis predmetne tačke izmjenjene optužnice. Naime, iz iste, suprotno žalbenim prigovoroima, proizilazi da je optužba neprecizno postavila prije svega “zatvorenički objekat” iz kojeg su odvođene mlađe ženske osobe, kao i činjenicu o kojim se to mlađim osobama radi. U činjeničnom opisu se navode tri ženske osobe svjedokinja B, M. M. i I. M., ali ne i koje su to druge mlađe ženske osobe, budući da se upravo tako navodi u optužbi “*odvođene mlađe ženske osobe na prisilne radove među kojima lice B, M. M. i I. M.*”, dakle sama konstrukcija rečenice navodi da se optuženi terete da su više mladih ženskih osoba prisiljavali na prinudne radove, među kojima i ove tri pomenute oštećene. Stoga, posve ispravno se konstatuje od strane prvostepenog vijeća da tužilaštvo u konkretnom nije preciziralo o kojim se drugim mlađim ženama radi, niti se vidi gdje su i na koje prisilne radove izvođene, naime u opisu se navodi da su iz zatočeničkog objekta „noću više puta odvođene mlađe ženske osobe na prisilne radove“ među kojima lice „B“, Pri tome u činjeničnom opisu nije navedeno iz kojeg su zatočeničkog objekta ove žene izvođene i pod kojim okolnostima, jednako kao što se iz izvednih dokaza nije nesumnjivo utvrdilo da je upravo optuženi Demirović naredio njihovo odvođenje, a da se optuženi Enes Ćurić saglasio i da je odobrio odvođenje navedenih ženskih osoba kako bi iste čistile kuću, koju je za lične potrebe koristio Demirović, te da su isti na taj način namjerno činili i značajno doprinosili prisiljavnju ovih lica na prinudne radove, a kako to stoji u činjeničnom opisu predmetne tačke izmjenjene optužnice. Saslušani svjedoci nisu potvrdili niti navode iz činjeničnog opisa ove tačke optužnice da su se oštećene sa prisilnog rada vraćale tek u jutarnjim časovima, kako to stoji u izmjenjenoj optužnici. Tako je svjedokinja M. M. navela da je prvi put čistila kuću za policiju, te da je uveče vraćena u školu, dok je svjedokinja B navela da su istu noć vraćene u školu.

paragraf 161; Predmet Radislav Krstić, presuda pretresnog vijeća od 02.08.2011.godine, paragraf 513

107. Dalje, na osnovu izvedenih dokaza, a imajući u vidu prirodu posla koje su *M. M. i I. M* i svjedokinja B kritične prilike obavljale, kao i dužinu trajanja tih poslova, prvostepeno vijeće nije moglo nesumnjivo utvrditi niti da je prinudni rad u konkretnom slučaju, imao karakter „okrutnog postupanja“. Naime, odvođenje na prinudni rad zaštićenih lica, ne predstavlja samo po sebi, u svakom slučaju i kršenje odredbi Ženevskih konvencija. Da bi se utvrdilo da li je odvođenje na prisilni rad bilo protivpravno, nužno bi bilo utvrditi da li isto odvođenje ima karakter „okrutnog postupanja“⁷. Iz iskaza saslušanih svjedoka u konkretnom nije se moglo utvrditi koliko dugo su žene boravile na ovim radovima, niti su svjedoci u svojim iskazima navodili u kakvim uslovima i pod kojim okolnostima su žene radile, odnosno čistile kuće u koje su odvođene.

108. Imajući u vidu sve navedeno, suprotno žalbenim prigovorima, prvostepeno vijeće je i u ovom dijelu optužbe rukovodeći se principom *in dubio pro reo*, ispravno optužene Enesa Ćurića i Ibrahima Demirovića zv. Hećima, oslobodilo od optužbi koje su im tačkom 11. izmijenjene optužnice stavljene na teret.

Tačka 6. Izreke oslobađajućeg dijela presude (tačka 12 izmijenjene optužnice):

109. Konačno kada je u pitanju tačka 12. izmijenjene optužnice, žalbom Tužilaštva se ukazuje da se presuda ne bavi u potrebnoj mjeri analizom izvedenih dokaza već se šturo navodi da nije van razumne sumnje dokazano da je optuženi Enes Ćurić kritične prilike odredio zatvorenike i uputio na prisilni rad. Kao razlog ovakvog zaključka se navodi da je u to vrijeme vod bio smješten u Skenderinim kućama, a zaduženje za radni vod imao je Esad Tipura. Ovakav zaključak se uglavnom zasniva na iskazu optuženog Ćurića, datog u svojstvu svjedoka. Međutim, na ove okolnosti je saslušan kao svjedok Esad Tipura, koji je istakao da jeste bio u Omerikinim i Skenderinim kućama, ali da mu je u to kao i u svo drugo vrijeme naredbe iz komande prenosio lično optuženi Enes Ćurić, a što je saglasno potvrdio i svjedok Stanislav Krezić. U konačnici, zaboravljaju se i materijalni dokazi, između ostalih i naredba kojom se naređuje upravniku zatvora da preda za rad sve sposobne muškarce.

-Zaključak Apelacionog vijeća

110. Žalbeni prigovori Tužilaštva kojim se osporavaju zaključci prvostepenog vijeća u pogledu tačke 12 optužnice, odnosno tačke 6 izreke pobijane presude, odbijaju se kao

⁷ *Kovač*, drugostepena presuda, u paragraf 149, poziva se na predmet *Blaškid*, presuda Žalbenog vijeda paragraf 595

neosnovani. Naime, neutemeljeno se ukazuje žalbom da se presuda šturo bavi analizom izvedenih dokaza, te da se zaključak temelji isključivo na iskazu optuženog Enesa Ćurića.

111. Iz sadržaja pobijane presude proizilazi da je na navedene okolnosti prvostepeno vijeće saslušalo svjedoke Mladenku Mikulić, Željka Zovko, Anđu Jašin, A.A., Stanka Drinovca, Esada Tipuru, kao i optuženog Enesa Ćurića u svojstvu svjedoka, te da je zaključak u pogledu krivične odgovornosti optuženog Enesa Ćurića zasnovalo na temelju ocjene svih pomenutih svjedoka.

112. Upravo na osnovu saglasnih iskaza gore navedenih svjedoka utvrđeno je da je dana 02.08.1993. godine prilikom izvođenja prisilnih radova u mjestu Potoci poginuo Stanko Zovko zvaní Đatko na način kako je to navedeno u činjeničnom opisu izmjenjene optužnice i da je te prilike ranjen zatvorenik A.A. Međutim na osnovu saglasnih iskaza svjedoka A.A. i Stanka Drinovca, koji su kritične prilike bili prozvani i odvedeni na prinudni rad, te koji su ujedno neposredni očevici stradanja Stanka Zovke, nije se moglo nesumnjivo utvrditi da je kritične prilike upravo optuženi Ćurić odredio i uputio zatvorena lica na prisilni rad-kopanje rovova na prvu borbenu liniju u mjesto Potoci. Tu činjenicu, suprotno žalbenim prigovorima Tužilaštva, nije naveo ni jedan od saslušanih svjedoka tokom pretresa, dok je na osnovu iskaza svjedoka A.A., Esada Tipure i Alena Rozića, a ne na iskazu optuženog Ćurića, kako se neosnovano navodi žalbom Tužilaštva, utvrđeno da je radni vod u vrijeme pogibije Stanka Zovke i ranjavanja A.A. bio smješten u Skenderovim kućama. Na osnovu saglasnih iskaza svjedoka Ese Tipure i A.A., a što je naveo i optuženi Enes Ćurić, zaduženje za radni vod u Skenderovim kućama tada je imao Esad Tipura.

113. Slijedom iznesenog, žalbeni prigovori Tužilaštva, kojima se ukazuje da je nesumnjivo dokazano da je optuženi Ćurić kritične prilike zatvorenike odredio i uputio na prisilni rad, kopanje rovova na prvu borbenu liniju, ostaju bez potrebne činjenične i logične osnove, te se kao takvi odbijaju u cjelosti.

3. Žalba odbrane Enesa Ćurića (osuđujući dio presude)

114. U odnosu na ovaj žalbeni osnov, odbrana ističe da je nepotpuno utvrđeno činjenično stanje u pogledu statusa optuženog Ćurića opisan u paragrafima 170-184, a koji predstavlja bitan element krivičnog djela za koje se tereti, te da pored statusa, postoji vremenska neodređenost radnje izvršenja u tačkama 5. i 6. izreke pobijane presude. U

tom smislu, navodi se, da se prema tački 5. izreke optuženi teretio da je *neutvrđenog dana u vremenskom periodu od 22.07. pa do 02.12.1993. godine u mjestu Potoci iz zatvoreničkog objekta naredio...* a prema tački 6. *neutvrđenog dana u vremenskom periodu od 22.07. pa do 02.12.1993. godine odabrao lica da izvlače tijelo ranjenika...* što predstavlja jedan neprecizan i preširok vremenski period izvršenja od oko pet mjeseci, te odbrana ističe da se u pogledu vremena izvršenja odlučnih činjenica vezanih za djelo zahtjeva detaljno i precizno obavještenje i navođenje, koje je u konkretnom slučaju izostalo, čime je povrijeđeno pravo na efektivni pravni lijek, a sve kao posljedica nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja pozivajući se na odluku ESLJP u predmetu Matoccia.

115. Apelaciono vijeće nalazi, a imajući u vidu prigovore odbrane u pogledu nepreciznosti vremena izvršenja krivičnog djela, da je određenje vremenskog perioda od 22.07. do 02.12.1993., koji zapravo predstavlja period zatočeništva civila ... nacionalnosti u zatvoreničkom objektu u OŠ Potoci, posve precizno sa aspekta vremena izvršenja krivičnog djela, a sve imajući u vidu da i navođenje ovako definisanog vremenskog raspona, predstavlja vrijeme počinjenja krivičnog djela. Bitno je naglasiti da zakonodavac nije precizno definisao vremenske odrednice krivičnog djela za koje se optuženi optužnicom tereti, te da je predmetno krivično djelo, zapravo, trajno krivično djelo, koje nije dovršeno u toku cijelog vremena trajanja protupravnog stanja nastalog radnjom izvršenja, sve dok takvo stanje ne bude prekinuto. Takvo stanje i njegovo dalje održavanje čine jednu jedinstvenu cjelinu i obuhvaćeni su bićem datog krivičnog djela.

116. Dakle, po ocjeni ovog vijeća, vrijeme izvršenja kod predmetnog krivičnog djela podrazumjeva vremensku odrednicu koja obuhvata trajanje ili održavanje protupravnog stanja sve dok isto ne bude prekinuto, te vrijeme izvršenja krivičnog djela u konkretnom slučaju podrazumjeva upravo vremenski period u kojem je trajalo protupravno stanje nastalo radnjama izvršenja optuženog Ćurića kako je to i opisano u tački 5. i 6. izreke osuđujućeg dijela presude, i kao takvo predstavlja vrijeme počinjenja predmetnog krivičnog djela. Žalbeni prigovori odbrane da je neprecizno postavljeno vrijeme izvršena krivičnog djela imajući u vidu da vremenski period obuhvata 5 mjeseci, obzirom na karakter krivičnog djela za koje se optuženi tereti, ostaju bez potrebne pravne osnove, te se kao takvi odbijaju.

117. Takođe, odbrana navodi da je vijeće u pobijanoj presudi utvrdilo status optuženog Ćurića u inkriminisanom periodu na način da nigdje nije precizirano koju funkciju je

obavljao u koje vrijeme, odnosno u koje vrijeme je bio upravnik kojeg objekta.

118. Kada je riječ o statusu optuženog Enesa Čurića, ovo vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće, suprotno žalbenim prigovorima nesumnjivo utvrdilo da je prije svega optuženi Enes Čurić od 30.06.1993. godine do 19.12.1995. godine bio pripadnik 49.bbr Armije RBiH, VJ 6348 Bijelo Polje, kao i Upravnik zatvoreničkih objekata u Osnovnoj školi u Potocima, te drugim zatvoreničkim objektima u Potocima.

119. Kada je riječ o pripadnosti Armiji R BiH, isto je utvrđeno iz materijalnog dokaza Tužilaštva T-115.⁸ Dakle, iz sadržaja pomenutnog dokaza proizlazi da je optuženi Enes Čurić u periodu od 30.06.1993. godine do 19.12.1995. godine, bio pripadnik 49. bbr Armije R BiH, angažovan u VJ 6348 Bijelo Polje. U pogledu funkcije upravnika u zatvoreničkim objektima u Bijelom Polju, Potocima, prvostepeno vijeće je utvrdilo da u spis predmeta nije uloženi pisani dokument da je optuženi Enes Čurić *de iure* bio imenovan na poziciju upravnika zatočeničkih objekata u Potocima, međutim ispravno se u pobijanoj presudi navodi da dokumentacija pomoću koje se utvrđuje službeni položaj, predstavlja dobar dokaz u pogledu utvrđenja da je određeni položaj zvanično i dodijeljen, ali da nedostatak te dokumentacije nije poguban za utvrđivanje službenog položaja, ukoliko postoje drugi dokazi da su ovlaštenja položaja nadređenog zvanično potvrđena⁹. Tako je, prema ocjeni Apelacionog vijeća, prvostepeno vijeće valjano zaključilo da je optuženi Enes Čurić *de iure* bio imenovan na poziciju upravnika zatočeničkih objekata u Potocima, cijeneći saglasne iskaza saslušanih svjedoka koji su bili zatvoreni u navedenim objektima, te interpretirajući iste u paragrafima pobijane presude od 170 - 184.

120. Pored saglasnih izjava svjedoka, prvostepeno vijeće ispravno cijeni i materijalne dokaze uložene u spis predmeta, iz kojih se može nesporno zaključiti da je zatvorenčki objekat u Osnovnoj školi u Potocima u inkriminisano vrijeme imao upravnika, tačnije iz sadržaja materijalnog dokaza odbrane OI-10, tj. Naredbe za izvođenje radova, koja je sačinjena dana 21.10.1993. godine od strane komadanta 47 bbr. AR BiH, Ibrahima Demirovića, a iz kog dokaza se vidi da je ista upućena upravniku sabirnog centra. Ovu Naredbu je kao dokaz u spis Suda uveo branilac prvooptuženog Enesa Čurića. Takođe u materijalnom dokazu optužbe T-134 tj. izvještaju Bataljona vojne policije PS Bijelo Polje od 23.08.1993. godine, spominje se optuženi Enes Čurić kao upravnik zatvora. Takođe,

⁸ Spisak pripadnika VJ 6348 – 449. IH, redni broj knjige: 5

⁹ Prvostepena presuda u predmetu Kordić, paragraf 424

dokaz OI-6, naredba od 04.11.1993. godine¹⁰, govori da se naređuje upravniku zatvora u Osnovnoj školi u Potocima, Enesu Ćuriću, da preda sve za rad sposobne muškarce, za potrebe I čete II bataljona.

121. Da je optuženi Enes Ćurić bio upravnik i u drugim zatvoreničkim objektima u Omerikinim i Skenderovim kućama u Potocima, suprotno žalbenim prigovorima odbrane, prvostepeno vijeće zaključuje na osnovu iskaza brojnih svjedoka koji su bili zatvoreni u ovim objektima, te utvrđuje da niko od saslušanih svjedoka nije naveo da je u Osnovnoj školi u Potocima, kao i u zatočeničkim objektima u Omerikinim i Skenderinim kućama u Potocima, bilo neko drugo lice bilo upravnik, osim optuženog Enesa Ćurića, a koji je i sam svjedočio na glavnom pretresu da mu je komandant korpuske policije Zijo Lerić, rekao da "pričuva" ... civile, koji su u tom momentu bili smješteni u Omerikinim kućama, kao i da su njegove dužnosti u školi u Potocima bile čuvanje civila nacionalnosti.

122. Stoga, imajući u vidu ovakvo utvrđeno činjenično stanje od strane prvostepenog vijeća, Apelaciono vijeće zaključuje da su žalbeni prigovori odbrane kojim se osporava status optuženog Ćurića kao upravnika zatvoreničkih objekata, neosnovani, te da se kao takvi odbijaju u cjelosti.

123. Žalбом se navodi, da kada je u pitanju tačka 2. izreke presude, vijeće u pragrafu 307. zaključuje da je optuženi Ibrahim Demirović u svojstvu komandanta 47.bb izdao naredbu da se jave Enesu Ćuriću u OŠ Potoci, te da od njega preuzmu zatvorenike, te da je Demirović odredio da zatvorenici idu na prisilan rad, da bi potom narednim paragrafom zaključilo da je optuženi Ćurić dozvolio njihov odlazak, te odbrana zaključuje da optuženi nije dao svoj doprinos u nečovječnom postupanju, posebno imajući u vidu i dosadašnju praksu ovog suda i stav Apelacionog vijeća u predmetu broj S1 1 K 005589 11 Kžk od 05.07.2011. godine (paragrafi 261. i 262. navedene presude). S tim u vezi, odbrana navodi da je identična situacija kod tačke 3. izreke, obzirom da je i ovde izostalo utvrđivanje van razumne sumnje da je optuženi Ćurić mogao spriječiti izvršenje naredbe komandanta 47. bb.

124. Kada je u pitanju utvrđeno činjenično stanje u tački 2. i 3. izreke osuđujućeg dijela presude, Apelaciono vijeće nalazi da su pobijanom presudom dati uvjerljivi zaključci u pogledu doprinosa optuženog Ćurića, te njegove odgovornosti za radnje opisane u navednim tačkama.

¹⁰ Dokaz OI-6, Naredba Komandanta 47. Bbr Armije R BiH od 04.11.1993. godine, u potpisu Ibrahim Demirović

125. Naime, prvostepenog vijeće vrlo detaljno analizira i obrazlaže radnje optuženog Ćurića, te suprotno žalbenim prigovorima, nalazi da je isti svojim radnjama na odlučujući način doprinio nečovječnom postupanju. Iz iskaza svjedoka Esada Macića, a koji je u inkriminisanom periodu bio pripadnik brigade u Bijelom Polju, proizilazi da se optuženi Ibrahim Demirović kritične prilike nalazio u prostorijama komande brigade u Mekama, te da je isti njemu i Ameru Omanoviću, naredio da se jave Enesu Ćuriću pred školu u Potocima, kako bi vodili ... civile koji će nositi protivavionski top na brdo Ćučurak, obzirom da je ranije pogođen top koji se nalazio na tom brdu. Postupajući po navedenoj naredbi, svjedok Macić ističe da su on i Amer Omanović otišli pred školu u Potocima gdje ih je dočekaoptuženi sa već odabranim civilima, te je njemu i Ameru Omanoviću, optuženi Ćurić predao zatvorenike, koje su oni potom odveli do izvorišta koje se zove Bošnjaci. Iz iskaza svjedoka nesporno proizilazi da je optuženom Ćuriću bilo poznato da su odabrana lica bila potrebna radi iznošenja novog protivavionskog topa. Nakon što su odabrani civili dovedeni do izvorišta isti su prema iskazu svjedoka Esada Macića, preuzeti od strane dvojice vojnih policajaca, Miralema Omanovića i Halilovića, koji su preuzeli daljnju komandu nad istim civilima i odveli ih na brdo Ćučurak.

126. Svjedok Enver Bubalo, koji je u inkriminirano vrijeme bio pripadnik 47. Bbr, komanda 2. bataljona, gdje je obavljao poslove pomoćnika komandanta za bezbjednost, navodi da je provodio istragu u slučaju ubistva ... civila na brdu Ćučurak te da mu je tokom istrage, Esad Macić rekao da mu je naredbu da ... civile iz škole u Potocima vodi na Ćučurak, izdao komandant Ibrahim Demirović Hećim, a da je isti svjedok izvještaj o provedenoj istrazi dostavio komandi 4. korpusa.

127. Navedeno je saglasno iskazu svjedoka Stanislava Krezića koji je na glavnom pretesu izjavio da su u školu došli vojnici koji su tražili zarobljenike, koji treba da nose "nešto" na brdo Ćučurak, a da je optuženi Enes Ćurić tim vojnicima predao ukupno dvanaest (12) zarobljenika, među kojima je bio i svjedok Stanislav, kao i tri maloljetna lica.

128. Da je optuženi Enes Ćurić dozvolio njihov odlazak, te izvršio odabir koji će zatvorenici ići na prisilni rad na brdo Ćučurak, proizilazi iz saglasnih iskaza svjedokinja Zorice Zovko, Anice Kolobara, Mare Šilić, Dražena Ivankovića. Tako svjedokinja Zorica Zovko navodi da je Enes Ćurić došao u školu u Potocima i prozvao zarobljenike koji će ići na prisilni rad, a među njima i njenog sina Dalibora, kao i Dražena Ivankovića. Saglasno tome, svjedokinja Anica Kolobara je izjavila da je bila prisutna kada je u septembru ili oktobru mjesecu 1993. godine, optuženi Enes Ćurić ušao u školu te prozvao i izveo

Šćepu Bilića, Tomu Brajković, Žarka Drinovca i troje mlđb. lica: Dražena Ivankovića, Dalibora Zovko i Darija Šilića, a da je vojska iste odvela kako bi iznijeli "PAM" na brdo Čučurak. Daljnja saznanja o dešavanjima na brdu Čučurak, svjedokinja ima od djece koja su prisilno odvedena i koja su se vratila, pa je tako od istih saznala da je tom prilikom Alaga Omanović lišio života Šćepu Bilića, Žarku Drinovca i Tomu Brajkovića. Svjedokinja Mara Šilić je izjavila da je molila optuženog Enesa Ćurića da ne šalje njenog maloljetnog sina Damira (koji je tada imao 16. godina) na brdo Čučurak, govoreći mu: "Eno nemojte njega slati, mlad je on, nemoj ga slat'", a na šta joj je optuženi Ćurić odgovorio: "Brzo će se on vratiti, samo će odnijeti topništvo na Gradinu gore".¹¹ Takođe, svjedok Dražen Ivanković, koji je u inkriminisano vrijeme imao 17 godina, izjavio je na glavnom pretresu da je iz Osnovne škole u Potocima izvođen na prinudni rad, tokom kojeg su ubijena tri zarobljenika. Da je optuženi Enes Ćurić odabrao i odredio koji će zatvorenici ići na prisilni rad na brdo Čučurak, takođe proizlazi iz saglasnih iskaza svjedokinja Mladenke Mikulić, Željke Zovko i A.B., čije iskaze detaljno analizira i cijeni prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi.

129. Stoga, odbrana optuženog Ćurića neosnovano ukazuje da optuženi nije dao odlučujući doprinos kada su u pitanju radnje opisane u u tački 2. izreke, posebno kada se ima u vidu da je optuženi Enes Ćurić, kao upravnik zatvora u školi u Potocima, bio na poziciji koja je podrazumijevala odgovornost prema zatvorenicima, ali je isti i pored toga kritične prilike dozvolio odlazak zatvorenika na prinudni rad, te odredio zatvorenike, među kojima su bila i maloljetna lica, koji će ići na prisilni rad. Takođe, iz iskaza saslušanih svjedoka, proizlazi da je optuženi Enes Ćurić tom prilikom znao da se isti zatvorenici odvođe na prisilni rad radi potrebe vojske AR BiH, odnosno radi nošenja dijelova protivavionskog topa na brdo Čučurak.

130. Da je odvođenje zatvorenika na prisilni rad na brdo Čučurak, imalo obilježje okrutnog postupanja, govori i činjenica da su zatvorenici, a među kojima i maloljetna lica, odvedeni na obavljanje teškog prisilnog rada, koji se sastojao u nošenju dijelova protivavionskog topa i to na područje koje se nalazilo na borbenim linijama Armije R BiH.

131. Imajući u vidu navedeno, ovo vijeće, suprotno žalbenim prigovorima nalazi dokazanim doprinos optuženog Enesa Ćurića, zbog čega je posve ispravno od strane

¹¹ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 02.03.2015. godine, str. 18

prvostepenog vijeća isti oglašen krivim za krivičnopravne radnje koje su mu tačkom 2. izreke osuđujućeg dijela pobijane presude stavljene na teret.

132. Kada su u pitanju radnje opisane u tački 3 izreke osuđujućeg dijela presude prvostepeno vijeće, jednako kao i u prethodnoj tački, analizira i detaljno obrazlaže iskaze svjedoka na osnovu kojih ispravno zaključuje da se optuženi Enes Ćurić, kao upravnik zatočeničkog objekta u Osnovnoj školi u Potocima saglasio i dozvolio odvođenje zarobljenika, ... civila na prisilni rad, u inkriminisanom periodu. Ovo posebno proizlazi iz saglasnih iskaza svjedoka Anice Kolobara, Željke Zovko, Anđe Jašin, Alena Rozića, koji svjedoci su nesporno potvrdili da je optuženi Ćurić određivao i predavao zatvorene civile vojnicima, kao i da je istim zatvorenima prijetio da ne smiju pobjeći. Da je optuženi Ćurić odlučivao ko će ići da radi, proizilazi i iz iskaza svjedoka Stanislava Krezića koji navodi da mu je jednom prilikom optuženi Enes Ćurić dozvolio i da ne ide na prinudni rad.

133. Cijeneći u granicama žalbenih prigovora odbrane optuženog Ćurića, obrazloženje pobijane presude ovo vijeće je zaključilo da je na osnovu provedenih dokaza, nesumnjivo utvrđeno od strane prvostepenog vijeća da se optuženi Ćurić u konkretnom slučaju, saglasio i dozvolio odvođenje na prinudni rad grupe zatvorenih civila ... nacionalnosti, radi kopanja rovova i obavljanja drugih poslova na prve borbene linije, na kojem mjestu su tokom obavljanja tih poslova padale granate i pucalo se sa obje strane, kada je poginuo Ljubo Škobić, premda je kao upravnik zatvoreničkog objekta, bio odgovoran da zaštiti civile koji su tu bili smješteni od svih oblika nezakonitih postupaka. Optuženi Ćurić je i po ocjeni ovog vijeća, na osnovu provedenih dokaza bio svjestan odvođenja zatvorenih civila na prinudni rad na prvu borbenu liniju i isti se saglasio i dozvolio odvođenje, čime je dao odlučujući doprinos takvom postupanju sa zatvorenim civilima ... nacionalnosti.

134. Žalbeni prigovori odbrane optuženog Ćurića kojima se upravo osporava njegov doprinos, odbijaju se kao neosnovani.

4. Žalba odbrane optuženog Ibrahima Demirovića (osuđujući dio presude)

135. Odbrana optuženog Demirovića analizirajući utvrđeno činjenično stanje, osporava iskaze saslušanih svjedoka na okolnosti iz tačke 1. kada su u noćnim satima u fiskulturnu salu OŠ u Potocima došli optuženi Enes Ćurić, Ibrahim Demirović i Habib Čopelj sa namjerom da civile izvedu kao živi štit. Odbrana u žalbi tvrdi da optuženi Demirović nije

učestvovao u odabiru lica koja su trebala ići na živi štit, te da to potvrđuju i svjedoci odbrane optuženog Čurića, zatim saslušani pripadnici policije pri CSB Mostar koji su kritične prilike bili na licu mjesta, a koji su saglasno izjavili da su učestvovali u pratnji lica iz Zatvoreničkog centra na lokalitetu Vrapčića, ali nisu znali razlog odvođenja, te da prilikom preuzimanja ovih lica ispred već pomenutog objekta, niko nije vidio optuženog Demirovića na licu mjesta. Također, odbrana ne spori činjenicu da je pored kamiona pala granata koja je onesposobila kamion, a što su povrdili svjedoci odbrane i optužbe, kao i vozač kamiona, ali odbrana ukazuje na činjenicu da Tužilaštvo nije utvrdilo tačno mjesto pada granate, odnosno tačno mjesto u odnosu na Hidroelektranu Mostar, niti liniju gdje su se nalazile jedinice HVO-a, već stav Tužilaštva smatra paušalnim, kao i stav da je HR Mostar već bila pala u ruke HVO-a koji odbrana smatra pogrešnim. Prema navodima žalbe odbrane, u toku postupka nisu priloženi dokazi koji potvrđuju činjenicu da su svjedoci/oštećeni povedeni radi učešća u živom štitu, kao i to da svjedoci/oštećeni nisu znali gdje idu, nisu bili toga svjesni, a što je potkrijepljeno iskazima brojnih svjedoka, te odbrana naglašava da u konkretnom slučaju nedostaje element svijesti, kao i to da niti na bilo koji način nije dokazana činjenica pretrpljenog straha, bola ili patnje u vidu medicinske dokumentacije, vještačenja i slično. Odbrana u žalbi ukazuje da Tužilaštvo nije nigdje u optužnici opisalo situacije koje bi se mogle podvesti pod pojam živi štit, zatim nije naznačilo postojanje aktivnih borbenih dejstava između dvije suprotstavljene strane, kao ni liniju razgraničenja u datim periodima i udaljenost navedenog mjesta gdje su navedena lica iz optužnice bila navodno izvođena na živi štit. Odbrana u cjelosti negira činjenični opis iz tačke 1. osuđujućeg dijela presude, odnosno da je optuženi izvršio odabir lica civila ... nacionalnosti-zatvorenika, te iste odveli na živi štit bez njihove volje.

136. Analizirajući obrazloženje pobijane presude u granicama žalbenih prigovora ovo vijeće nalzi da su isti neosnovani, te da je prvostepeno vijeće iznijelo valjane zaključke u pogledu odgovornosti optuženog Demirovića. Naime, suprotno žalbenim prigovorima, imajući u vidu saglasne i uvjerljive iskaze svjedoka, prvostepeno vijeće je nesumnjivo utvrdilo da je optuženi Demirović učestvovao u odabiru 37 zatvorenih civila ... nacionalnosti, pretežno starijih žena, sa namjerom da pomoću istih spriječe jedinice HVO-a u pokušaju zauzimanja HE Mostar. Iskazi saslušanih svjedoka optužbe: S. K., Jozike Ivanković, Zovko Dalibora, Zorice Zovko, Dragice Crnjac, Anice Kolobora, Željke Zovko, svjedokinje „A“, C. Š., Anđe Jašin, J.A., S. B., A. B., Marije Kožul i dr., potvrđuju ove navode optužbe. Tako je svjedokinja Željka Zovko svjedočeći na navedene okolnosti izjavila da su dana 24.08.1993. godine u noćnim satima u fiskulturnu salu Osnovne škole u

Potocima došli optuženi Enes Ćurić, Ibrahim Demirović, Habib Ćopelj i još dvojica nepoznatih vojnika i da su prozivali starije ljude, ukupno oko 38 civila, i iste izveli da idu u živi štit. Ista svjedokinja ističe da je tom prilikom Ibrahim Demirović prozvao i njenu baku te da je tada stajao pored njenih nogu. Saglasno navedenom, i svjedokinja "A" navodi da su kritične prilike u školu u Potocima došli Hećim, Habib i Eno Ćurić koji su ... civilima smještenim u navedenoj školi rekli da moraju ići u Vrapčice na prvu liniju na živi štit. Da su Habib Ćopelj i optuženi Ibrahim Demirović zv. "Hećim" odabrali zatvorenike, takođe proizlazi i iz iskaza svjedokinje Jozike Ivanković, koja opisuje da su jedno veče oko 23 h u školu došli "Ećim" i "Hebib" i drugi vojnici. Svjedokinja pojašnjava da je Hećima i Hebiba, koje od ranije poznaje, mogla tu noć vidjeti u školi, obzirom da je postojalo improvizovano osvjetljenje koje su u školi napravili zarobljenici, s tim da joj se čini da je Hećim te prilike sa sobom nosio bateriju.¹² Osim toga, saglasno naprijed navedenim iskazima i sam optuženi Enes Ćurić, na čiji se iskaz i odbrana optuženog Demirovića poziva, u svom iskazu je naveo da su 24.08.1993. godine, u toku noći u Osnovnu školu u Potocima došli optuženi Demirović, zv. Hećim i Habib Ćopelj, nakon čega su zarobljeni civili izvedeni.

137. Dakle, iz sadržaja interpretiranih iskaza saslušanih svjedoka (paragrafi 202-234 pobijane presude), nesumnjivo je i po ocjeni ovog vijeća, utvrđeno prisustvo optuženog Demirovića dana 24.08.1993. godine u noćnim satima u fiskulturnoj sali Osnovne škole u Potocima, kao i njegovo učestvovanje u odabiru i odvođenju lica u živi štit.

138. Neosnovani su žalbeni prigovori odbrane da svjedoci/oštećeni nisu znali gdje idu, da nisu bili toga svjesni, te da u konkretnom slučaju nedostaje element svijesti, kao i to da niti na bilo koji način nije dokazana činjenica pretrpljenog straha, bola ili patnje u vidu medicinske dokumentacije, vještačenja i slično. Naime, obrazloženje pobijane presude I u tom pravcu daje obrazloženje koje u cjelosti prihvata ovo vijeće. Tako je svjedokinja J.A. izjavila da je jedna od odabranih žena, prije polaska iz škole tražila da sa sobom ponese lijekove, ali da joj je Hećim rekao: "Bog zna hoće li ti trebati". Sličnu situaciju opisala je i svjedokinja Jozika Ivanković, navodeći da je jedna žena htjela da sa sobom ponese tašnu, ali da je Hećim istoj rekao da joj tašna neće trebati, što je prema iskazu ove svjedokinje kod ostalih odabranih civila izazvalo dodatnu zabrinutost. Svjedok S. K. je na glavnom pretresu izjavio da je za vrijeme svog zatočeništva u Osnovnoj školi u Potocima, zajedno sa drugim zarobljenim civilima ... nacionalnosti odveden iz škole, kako bi poslužili kao živi

¹² Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 09.12.2015. godine, str. 27.: „...Ećima smo znali poznali ga i on je on je čini mi se bateriju im'o a i mi smo imali neka pomoćna svjetla u školi, pra...pravili sami sobom. Od guma i od svašta uglavnom pomagali se...“.

štit na brani u Vrapčićima, a da su odabir od oko 30 zarobljenika vršili Hebib i Hećim¹³ kojeg poznaje od prije rata, dok je na izlazu iz škole svjedok vidio optuženog Enesa Ćurića. Prema iskazima više svjedoka koji su saslušani na ove okolnosti, broj zatvorenih civila koji su kritične prilike odvedeni na živi štit se kretao približno oko 37. Isti svjedoci su navodili i imena lica koja su kritične prilike prozvani od strane optuženih, te odvedeni u pravcu HE Mostar kako bi bili upotrijebljeni kao živi štit. Uvidom u uložene materijalne dokaze Tužilaštva, u kojima su naznačena godišta rođenja pobrojanih oštećenih i to u izvode iz matične knjige umrlih¹⁴, potvrde Međunarodnog komiteta Crvenog krsta kojim su oštećeni registrovani u mjestu zatočenja Bijelo Polje¹⁵, te popisa logoraša Osnovne škole „Bratstvo i jedinstvo“ Potoci¹⁶, prvostepeno vijeće je utvrdilo da su optuženi kritične prilike birali civile starije životne dobi, pretežno žene, odnosno da su oštećeni bili pretežno starije osobe.¹⁷ Da je to tako prvostepeno vijeće je utvrdilo iz iskaza svjedokinje Jozike Ivanković koja navodi da se njen sin htio pridružiti odabranim civilima, ali da ga je u tome spriječio optuženi Ibrahim Demirović zv. Hećim, koji mu je rekao: "Vrati se, ti si mlad, ti možeš trčati."¹⁸, kao i iz iskaza svjedokinje Zorice Zovko koja je izjavila da "Eno" prilikom odabira lica koja će ići na živi štit, nije htio da proziva djecu.¹⁹

139. Nadalje, na osnovu saglasnih izjava, kako svjedoka optužbe, tako i svjedoka odbrane, kao i optuženog Enesa Ćurića, koji je u svojstvu svjedoka dao iskaz na glavnom pretresu, prvostepeno vijeće nesumnjivo je utvrdilo da su zatvoreni civili ... nacionalnosti od mjesta Livač pa nadalje prema Hidroelektrani Mostar voženi kamionom, kojom prilikom je usljed borbenih dejstava i razmjene vatre između jedinica HVO-a i AR BiH, na putu do Hidroelektrane, pored kamiona koji je prevozio zatvorenike, pala granata u mjestu Vrapčići, nedaleko od predionice "Đuro Salaj", koja granata je onesposobila kamion za daljnje kretanje, zbog čega su zatvoreni civili, morali izaći iz kamiona te su isti bili primorani da zbog pucanja između pripadnika zaraćenih strana, nastave kretanje puzeći, izloženi opasnosti po život. U tom smislu su svjedokinje Jozika Ivanković, Anica Kolobara i

¹³ Transcript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 16.09.2015. godine, str. 21, „Ušli su njih dvojica u fiskulturnu salu. Tu smo ležali...I rek'o ustaj ti. I ja sam ust'o.“

¹⁴ T-82, T-84, T-99, T-100

¹⁵ T-33, T-34, T-39, T-44, T-52, T-53 i T-54

¹⁶ T-2 i T-76- popis logoraša OŠ „Bratstvo i jedinstvo“ Potoci u potpisu predsjednik Udruženja logoraša domovinskog rata, Karlo Marić

¹⁷ . Stanko Drinovac rođen 1935. godine; Manda Drinovac 1930. godine; Ljubica Azinović 1940. godine; Mile Karlušić 1935. godine; Iva Karlušić 1937. godine; Cvija Karlušić 1932. godine; Rozika Kolobara 1925. godine; Ruža Kolobara 1916. godine; Ante Crnjac 1934. godine; Dragica Crnjac 1938. godine; Mara Sesar 1933. godine; Matija Kolobara 1935. godine; Stanko Ađenović 1911. godine; S.K. 1945. godine; S.B. 1937. godine.

¹⁸ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 09.12.2015. godine, str. 28

¹⁹ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 29.04.2015. godine, str. 19.

svjedok "A" izjavile da su nakon što je granata pala pored vozila, koje je bilo onesposobljeno za daljnju vožnju, nastavili da se kreću prema tvornici "Đuro Salaj", a da su se pripadnici Armije R BiH kretali iza njih, te da se svo to vrijeme pucalo, kako sa strane HVO-a tako i sa strane Armije R BiH, a koju situaciju svjedokinja Anđa Jašin opisuje kao "katastrofu", navodeći: "pucalo je iz neba i iz zemlje"²⁰. Zbog unakrsne vatre, zarobljeni civili su morali da se kreću puzeći, a što su u svojim iskazima saglasno opisali svjedoci Dragica Crnjac, Anica Kolobara i svjedok A.B., dok je svjedokinja Marija Kožul navela da su nakon napuštanja vozila, došli do ceste, gdje su polijegali zbog granata i metaka dok se nije stišalo. Svjedok odbrane Mirzo Palata je naveo da su na području gdje su dovedeni zatvorenici, tog dana kao i naredna dva dana bila ratna dejstva, te da je tada HVO napao Raštane i u tim napadima Raštani su oduzeti od Armije R BiH. Isti svjedok ističe da se stalno pucalo i granatiralo, "stalno je gorilo". Taj napad HVO-a na AR BiH potvrdio je i svjedok odbrane Mirsad Mušić, zamjenik komandira u Policijskoj stanici u Potocima, koji je takođe izjavio da je "gorilo sve, taj dio prema Vrapčićima".

140. Na osnovu provedenih dokaza prvostepeno vijeće je ispravno zaključilo da su optuženi znali da su zarobljenici odabrani za živi štit, te da su isti pretrpjeli strah, duševnu bol i patnju bez obzira što nisu dovedeni do Hidroelektrane Mostar, jer je kamion kojim su prevezeni bio onesposobljen za vožnju nakon pada granate. Naime, svjedokinja Anica Kolobara, izjavila je da je na putu prema HE Mostar, čula kako neki čovjek govori: „Vraćaj te ustaše, ustaše su zarobile branu, mi nemamo sa branom ništa"²¹, a što je saglasno iskazu svjedokinje Anđe Jašin koja je izjavila da su kod magacina predionice, dva vojnika rekla da je brana u rukama HVO-a. Svjedokinja Jozika Ivanković dalje opisuje kako su ih pred tvornicom fabrike "Đuro Salaj", dočekali vojnici sa automatskim naoružanjem i da su rekli: „*Kud ih vodite, šta ih vodite, što tu gamad ne pobijete?*"²², da bi potom Enes Ćurić istima rekao: „*Sklonite se, ja ih vodim, ja za ljude odgovaram...*"²³, nakon čega su civili ušli u tvornicu te naredna tri dana su proveli na području Vrapčića. Da je optuženi Ćurić bio upoznat sa kojom namjerom se zarobljenici određuju i odvođe iz zatočeničkog centra u Osnovnoj školi u Potocima, takođe proizlazi i iz iskaza svjedoka S. K., koji je na glavnom pretresu izjavio da je na izlazu iz fiskulturne sale škole, a prije nego što su krenuli u pravcu HE Mostar, kraj njega naišao optuženi Ćurić, koji mu je na uho šapnuo da bježi, a kada je svjedok kasnije od optuženog tražio pojašnjenje, šta je mislio pod tim da "bježi", isti mu je

²⁰ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 15.07.2015. godine, str. 18.

²¹ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 08.07.2015. godine, str. 17

²² Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 09.12.2015. godine, str. 29

²³ IBID

odgovorio: "Sad je kasno".²⁴ Nadalje, svjedokinja Dragica Crnjac, je prilikom davanja iskaza u istrazi 25.03.2014 godine, zapisnik broj: T16-12/3-1-04-2-Z/42/14 od 25.03.2014. godine²⁵, a što je potvrdila i na glavnom pretresu, izjavila da je Enes Ćurić kada su krenuli iz škole, rekao njenom mužu Anti da se tamo ide jer je HVO treba da napadne položaje Armije RBiH, te mu je rekao da ukoliko dođe do napada od strane HVO-a, da će svi odabrani zarobljenici biti upotrijebljeni kao živi štit. U prilog tome govori i uloženi materijalni dokazi Tužilaštva, T-197 i T-198, odnosno borbena naređenja Komande 4. Korpusa Armije R BiH iz kojih proizlazi da je u inkriminisaom periodu, težište odbrane Armije R BiH, bila upravo HE Mostar te da su u tom pravcu naređena aktivna borbena dejstva.²⁶

141. Dakle, suprotno žalbenim prigovorima odbrane Demirovića, prvostepeno vijeće je na osnovu provedenih dokaza utvrdio postojanje *mens rea* na strani optuženih koja se ogleda u svijesti optuženih da svojim radnjama čine konkretno krivično djelo, odnosno da su isti bili svjesni svog djela kao i činjenice da će zbog njihovih radnji nastupiti zabranjena posljedica, te je iz njihovog ponašanja jasno da su takvu posljedicu i htjeli da ostvare. Bez obzira na činjenicu da odabrani civili nisu u konačnici stigli na planirano odredište, tj. HE Mostar, iz razloga što je pala granata pored kamiona kojim su voženi i isti onesposobila za daljnju vožnju, kao i da je u međuvremenu javljeno da je ista zauzeta od strane snaga HVO-a, jasno je da je opasnost po život civila bila stvarna, te da su zbog opasnosti u kojoj su bili izloženi isti pretrpjeli strah, duševnu bol i patnju. Naime, samo saznanje da će biti upotrijebljeni kao živi štit, što su svi svjedoci oštećeni naveli, kod oštećenih, koji su bili pretežno starije žene, izazvalo je strah i neizvjesnost za vlastiti život. Pored toga, zatvoreni civili su na putu do planiranog odredišta, tj. do HE Mostar, bili izloženi unakrsnoj vatri, pa tako i konstantoj opasnosti za vlastiti život, obzirom da su se kretali područjem gdje su vođena aktivna borbena dejstva između Armije R BiH i snaga HVO-a, da se pucalo na sve strane, da je TAM-ić kojim su oštećeni prevoženi onesposobljen usljed pada granate, i da su isti bili primorani da put nastave puzeći, krijući se od pucnjave. Stoga, žalbeni prigovori odbrane Demirovića da nije dokazano da su oštećeni pretrpjeli strah patnju i bol, kada se imaju u vidu saglasne izjave svjedoka, ostaju bez potrebne logične i činjenične osnove, te se kao neosnovani odbijaju.

²⁴ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 16.09.2015. godine, str. 12.

²⁵ Dokaz Tužilaštva T4-b

²⁶ T-197 Naredba Komande 4. Korpusa od 25.08.1993. godine, u potpisu komandant Arif Pašalić i T-198 Borbeno naređenje Komande 4. Korpusa od 15.9.1993. godine, u potpis komandant Arif Pašalić

142. Odbrana u nastavku žalbenih prigovora osporava tačka 2. osuđujućeg dijela presude, budući da niko od saslušanih svjedoka na ove okolnosti ne pominje drugooptuženog Demirovića, odnosno da je u kritičnom period bio na lokalitetu zatvoreničkog centra, niti se isti mogu izjasniti da je postojala naredba da se dvanaestorica zatvorenika iz zarobljeničkog centra upute na izvršenje zadatka (iznijeti dijelove PAM-a na brdo Ćučurak), a sva saznanja navedeni svjedoci su dobili od lica koja su učestvovala u nošenju PAM-a a koji su se vratili.

143. Odbrana naglašava da su u kritičnom periodu kada se radnje izvršenja stavljaju prvo i drugooptuženom na teret, formacijski djelovali na spornoj lokaciji policija CSB Mostar i bataljon VP IV Korpusa Armije R BiH, te da ove formacije nisu bile pod kontrolom komande 47. BBR Armije R BiH. Odbrana postavlja pitanje, kako je njegov branjenik odgovoran za radnje koje je počinio Miralem Omanović zvani Alaga, koji je bio pripadnik VP i nikakve veze nije imao sa Komandom 47. BBR Armije R BiH. Također odbrana navodi da je Komanda 47. BBR Armije R BiH, putem svoje Službe bezbjednosti dokumentovala navedeni slučaj, i poduzela krivično-pravne radnje, te je Kantonalni sud u Mostaru oglosio krivim i osudio Miralema Omanovića zvanog Alaga za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva te je istog osudilo na 14 godina zatvora. Branilac u žalbi osporava i tačku 3. osuđujućeg dijela presude, ukazujući da niti jedan svjedok svjedočeći na okolnosti iz ove tačke, ni u jednom momentu nije pomenuo drugooptuženog Demirovića. Također, žalbom se ukazuje na činjenicu da je prilikom ispitivanja od strane tužioca ko je određivao lica koja će ići na prisilni rad, svjedok Dalibor Zovko koji je ujedno i oštećeni, izjavio da su to bili vojnici kao i prvooptuženi Ćurić.

144. Naime, kada su u pitanju 2. i 3 tačka osuđujućeg dijela izreke pobijane presude, ovo vijeće nalazi da odbrana ne uspijeva osnovano osporiti iste. Dakle, obrazloženje pobijane presude ovo vijeće cijeni kao ispravno i valjano, nalazeći da se isto temelji na provedenim dokazima.

145. Prije svega, da je optuženi Ibrahim Demirović zv. Hećim, obavljajući funkciju komandanta 47.bbr Armije R BiH, bio nadređen vojnom policajcu Miralemu Omanoviću, proizlazi iz uložene materijalne dokumentacije Tužilaštva, odnosno naredbi izdatih od strane optuženog Demirovića kao komandanta, a upućenih vojnoj policiji. Naime iz paragrafa 310 pobijane presude jasno je na osnovu kojih materijalnih dokaza prvostepeno vijeće zaključuje da je u inkriminisanom periodu vojna policija u Bijelom Polju, djelovala u sklopu 47.bbr Armije R BiH, slijedom čega je i optuženi Ibrahim Demirović kao komandant

47.bbr po funkciji bio nadređen vojnom policajcu Miralemu Omanoviću, a kako je to navedeno u činjeničnom opisu tačke 9. Izmijenjene optužnice, zbog čega se suprotni žalbeni prigovori odbrane Demirovića odbijaju kao neosnovani.

146. Optuženom Demiroviću na teret je stavljeno da je u inkriminisano vrijeme opisano u tačkama 2. i 3., u svojstvu komadanta 47. brdske brigade naredio da zatvorenici idu na prinudni rad, na prvu borbenu liniju, a optuženi Ćurić dozvolio i odredio koji će zatvorenici iz zatvoreničkog objekta u Osnovnoj školi u Potocima ići na prinudni rad, na prvu borbenu liniju i položaje Armije RBiH.

147. Dakle, optuženom Demiroviću na teret je stavljeno da je kao komadant 47 bb naredio odvođenje zatvorenika na prisilni rad na brdo Čučurak, te na lokalitet "Mandića kuće", kao i da su te radnje imale obilježje okrutnog postupanja, što nesporno potvrđuje i činjenica da su zatvorenici, a među kojima i maloljetna lica, odvedeni na obavljanje teškog prisilnog rada, koji se sastojao u nošenju dijelova protivavionskog topa, kopanja tranšea, i to na područje koje se nalazilo na borbenim linijama Armije R BiH.

148. Slijedom navedenog, i ovo vijeće cijeni da odvođenje na prinudni rad u takvo područje osoba koje direktno ne učestvuju aktivno u neprijateljstvima, ima karakter okrutnog postupanja, zbog čega se suprotni žalbeni prigovori odbijaju kao neosnovani.

149. Kada je u pitanju tačka 7. osuđujućeg dijela presude, odbrana osporava iskaze saslušanih svjedoka (Dalibor Zovko, Mara Šilić, A.B., V.Š., Jašin Anđa) nalazeći da isti nisu saglasni u bitnim činjenicama, citirajući dijelove iskaza svjedoka Anice Grgić, Maria Grgića, iz čijih iskaza se ne može sa sigurnošću utvrditi da je drugooptuženi činio radnju izvršenja koja mu se stavlja na teret. Odbrana napominje da niko osim svjedokinje Zovko Željke nije znao šta se dešava sa oštećenom „B“ iako je ista i sama izjavila da svojoj majci, ocu niti bratu koji su cijelo vrijeme bili sa njom nije govorila šta joj se dešava. Odbrana ukazuje da niti jedan saslušani svjedok osim Zovko Željke ne spominje drugooptuženog Demirovića u svom iskazu. Kada je u pitanju prepoznavanje drugooptuženog od strane oštećene „B“ odbrana ne prihvata zaključak Vijeća prvostepenog suda, jer ni na koji način nije valjano obrazložen osim činjenice da je svjedok/oštećena „B“ dobro zapamtila lik Demirovića, jer su fotografije iz perioda glavnog pretresa, a ne iz perioda radnje koja se drugooptuženom stavlja na teret. Odbrana navodi da je u vrijeme prepoznavanja drugooptuženi Demirović bio teži 50 – 60 kilograma, te smatra da se ne radi o vjerodostojnom dokazu. Odbrana također u žalbi navodi, kada je u pitanju iskaz

svjedokinje/oštećene „B“, da isti ostaje usamljen i u velikoj mjeri doveden u pitanje drugim kontrolnim dokazima kako odbrane tako i Tužilaštva.

150. Naime, apelaciono vijeće će najprije konstatovati da odbrana ne iznosi nove argumente, niti prigovore, koji se odnose na radnje optuženog Demirovića opisane u tački 7 osuđujućeg dijela presude, a koji već nisu bili predmet razmatranja u toku glavnog pretresa i o kojima prvostepeno vijeće nije donijelo odluku, sa kojom se u cjelosti slaže ovo vijeće.

151. Po ocjeni ovog vijeća, suprotno žalbenim prigovorima, posve ispravno se cijeni iskaz svjedoka - oštećene "B", na okolnost silovanja, te uzimajući u obzir da je u inkriminisano vrijeme bila zatvorena u Osnovnoj školi u Potocima, da je tokom boravka u zatočeništvu bila žrtva traumatičnih iskustava u kojima je strahovala za svoj život kao i život svoje porodice, kao i objektivne okolnosti pod kojima su se ova silovanja dešavala, zatim cijeneći da je njen iskaz dat na glavnom pretresu saglasan kako iskazu koji je dala u istrazi, tako i iskazima ostalih svjedoka koji su svjedočili na predmetnu okolnost, prvostepeno vijeće je valjano u potpunosti poklonilo vjeru njenom iskazu, nalazeći da je isti uvjerljiv i vjerodostojan. Ispravno je konstatovana i činjenica da na strani oštećene "B" ne postoje bilo kakvi motivi ili neki drugi razlozi, zbog kojih bi upravo optuženog Demirovića neosnovano teretila za nešto što nije učinio.

152. U odnosu na optuženog Demirovića, ispravno je utvrđeno da je isti bio u potpunosti svjestan kako svog položaja koji je imao kao pripadnik Armije R BiH, tako i položaja oštećene koja je kao civil bila zatočena sa roditeljima u zatočeničkom objektu Osnovne škole u Potocima. Kod optuženog Demirovića, pored činjenice da je u više navrata preduzimao radnju silovanja, svo vrijeme je postojala i namjera da izvrši krivično djelo silovanja, odnosno da izvrši seksualnu penetraciju prema osobi koja je nezaštićena i svijest da to radi bez pristanka žrtve. Imajući u vidu iskaze saslušanih svjedoka na ovu okolnost, koji su u relevantnim dijelovima saglasni i međusobno se dopunjuju, a kojima i ovo vijeće poklanju vjeru, suprotno žalbenim prigovorima, zaključuje se da je Tužilaštvo nesumnjivo dokazalo da je optuženi Ibrahim Demirović zv. Hećim počinio krivičnopravne radnje silovanja koje su mu predmetnom tačkom optužnice stavljene na teret, slijedom čega ga je prvostepeno vijeće valjano oglasilo krivim za počinjenje krivičnog djela Ratni zloči protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ.

4. Žalbe braniteljice Nihade Buturović i optuženog Habib Čopelja (osuđujući dio presude)

153. U odnosu na tačku 1. osuđujućeg dijela presude, žalbom braniteljice optuženog Čopelja navodi se da svjedoci koji su svjedočili u kontekstu izvođenja zatvorenika na živi štit, nikada nisu bili izričiti u opisu ili imenu optuženog Čopelja, već je to Tužilaštvo uzelo paušalno iz cijelog iskaza, a u konačnici i prvostepeni sud u obrazloženju pobijane presude. U tom pravcu, odbrana ističe da je sud prihvatio iskaz svjedoka Krezića kao istinit i zajedno sa iskazima drugih svjedoka gradio tvrdnju postojanja oružanog sukoba, ali da nije jasno kako je sud utvrdio van razumne sumnje predmetne inkriminacije pod tačkom 1. za optužene, obzirom da nije moguće da su optuženi dana 24.08.1993. pa do 29.08.1993. godine odabrali i odveli ove zatvorenike na živi štit ukoliko je sud već prethodno utvrdio da je Stanislav Krezić sa svim ostalim zatvorenici prebačen iz Skenderovih Kuća u OŠ u Potocima na dan 10/11.09.1993. godine, iz čega proizilazi da sud kod ovakvih utvrđenja nije na zakonit način cijenio iskaze saslušanih svjedoka. Nadalje, žalbom se navodi da iz iskaza svjedoka Stanka Bilića, Anđe Bilić, Dragice Crnjac, Anice Kolobare, Anđe Jašin, Cvije Škobić i Ljubice Azinović jasno proizilazi da nisu ostvareni elementi „živog štita“, obzirom da ni jedan od njih ne navodi da su vojnici - optuženi prisiljavali zatvorenike da idu ispred njih kako bi sebe zaštitili od metaka ili drugih projektila, dok posebno ističe da svjedokinja Anđa Jašin koja je svjedočila o okolnostima koje se tiču „živog štita“ i koje se optuženom Čopelju stavljaju na teret, i koja detaljno opisuje događaje, ni u jednom momentu ne spominje optuženog. Konačno, odbrana ističe i da Tužilaštvo nije predočilo ni jedan dokaz koji upućuje da su lica navedena u optužnici korištena kao živi štit, odnosno da su od strane optuženog odvođeni između linija AR BiH i HVO, te da nije niti jednim izvedenim dokazom po standardu van svake razumne sumnje dokazana veza između optuženog Hahiba Čopelja i prozivanja i odvođenja na tzv. živi štit, sve i kada bi bilo prihvaćeno postojanje živog štita.

154. Žalbom optuženog Čopelja takođe se osporava utvrđeno činjenično stanje, te se u tom smislu navodi da sud nije pravilno cijenio vezano za tačku 1. osuđujućeg dijela, prisustvo njega kao vojnika po naredbi pretpostavljenih, te da takvo prisustvo nije dovoljno da bi se utvrdila krivica, već je morala postojati i namjera i želja za sudjelovanjem, odnosno svijest da to djelo predstavlja zajednički rezultat njihovih radnji, a koje nije bilo, te da iz tih razloga nema ni krivičnog djela.

155. U odnosu na tačku 8. osuđujućeg dijela presude odbrana navodi da je sud zasnovao presudu na iskazima tri svjedoka od kojih je jedan svjedok oštećeni (Stanislav Krezić), Enes Ćurić koji je saoptuženi i koji je dao izjavu na glavnom pretresu, ali ne pod zakletvom, kao i posredni svjedok Alen Rozić, te ističe da prvostepeno vijeće nije moglo zasnovati osuđujuću presudu na ovakvim svjedocima bez drugih jasnih i nedvojbenih dokaza van razumne sumnje. Takođe, žalbom se navodi da se iz provedenih dokaza može izvući jedini zaključak, da optuženi nije imao namjeru i svijest za počinjenje djela, ukazujući pri tome na pojedinačne iskaze svjedoka Rozića i Krezića.

156. Takođe, optuženi Čopelj osporava osuđujući dio tačke 8 pobijane presude, prema kojoj je osuđen za nečovječno postupanje, navodeći da jednako kao i u tački 1, sud nije utvrđivao da li je kod njega postojala svijest ili želja za izvršenjem predmetnog krivičnog djela. Pri tome navodi da se ovaj osuđujući dio pobijane presude zasniva samo na iskazu jednog svjedoka, Stanislava Krezića, te da je i on sam izjavio da tom događaju niko nije prisustvovao. Prema navodima optuženog, zasnivanje osude na samo jednom, drugim dokazima nepotkrijepljenom dokazu, je u suprotnosti sa praksom ESLJP, ukazujući na predmet Ajdarević protiv Hrvatske, gdje je ESLJP našao da je u konkretnom slučaju prekršen član 6 EKLJP kada osim iskaza jednog svjedoka nije bilo drugih dokaza koji su teretili aplikanta.

157. Cijeneći sve navedeno, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće u tački 1. i 8. osuđujućeg dijela presude, pravilno i potpuno utvrdilo činjenično stanje, a žalbeni prigovori branioca optuženog i optuženog kojima se ta pravilnost pokušava dovesti u sumnju ocijenjeni su neosnovanim.

158. Iz obrazloženja pobijane presude, kada je u pitanju tačka 1. osuđujućeg dijela presude, proizilazi da je prvostepeno vijeće cijeneći saglasne iskaze saslušanih svjedoka zaključilo da su kritične prilike u školu u Potocima došli Hećim, Habib i Eno Ćurić koji su ... civilima smještenim u navedenoj školi rekli da moraju ići u Vrapčice na prvu liniju na živi štit. Da je prisutan prilikom odabira zatočenika bio i optuženi Čopelj, nesporno su izjavljivali i svjedočili saslušani svjedoci na inkriminisane okolnosti. Iz iskaza svjedokinje Jozike Ivanković proizilazi da su Habib Čopelj i Ibrahim Demirović zv. "Hećim" odabrali zatvorenike, te detaljno opisuje da su jedno veče oko 23 h u školu došli "Ećim" i "Hebib" i drugi vojnici. Svjedokinja pojašnjava da je Hećima i Hebiba, koje od ranije poznaje, mogla tu noć vidjeti u školi, obzirom da je postojalo improvizovano osvjetljenje koje su u školi

napravili zarobljenici, s tim da joj se čini da je Hećim te prilike sa sobom nosio bateriju.²⁷ Osim toga, saglasno naprijed navedenim iskazima i sam optuženi Enes Ćurić je u svom iskazu naveo da su 24.08.1993. godine, u toku noći u Osnovnu školu u Potocima došli optuženi Demirović, zv. Hećim i Habib Čopelj, nakon čega su zarobljeni civili izvedeni.

159. Imajući u vidu iznesenu ocjenu iskaza saslušanih svjedoka u obrazloženju pobijane presude, posve se neosnovanim ukazuju prigovori odbrane i samog optuženog da nije bio prisutan kritične prilike kada su zatvorenici iz Osnovne škole u Potocima određeni i odvedeni u živi štit prema HE Mostar.

160. Žalbeni prigovori odbrane optuženog Čopelja da Tužilaštvo nije predočilo ni jedan dokaz koji upućuje da su lica navedena u optužnici korištena kao živi štit, odnosno da su od strane optuženog odvođeni između linija AR BiH i HVO-e, po ocjeni ovog vijeća su neosnovani. Naime prvostepnom presudom, ispravno je utvrđeno da je Tužilaštvo izvelo dokaze iz kojih nesumnjivo proizlazi da su optuženi preduzeli radnje u odabiru i odvođenju civila na živi štit, sa namjerom i znanjem da se grupa zatvorenih civila odabira i odvodi u pravcu Vrapčića kao živi štit, a kako bi se spriječilo zauzimanje HE Mostar od strane snaga HVO-a. Dakle, i ovo vijeće nalazi da je nesporno da je optuženi Čopelj postupao sa direktnim umišljajem, odnosno da je znao i bio svjestan da radnje poduzima u odnosu na lica koja su zaštićena međunarodnim konvencijama, te da je prema istim zabranjen svaki vid nečovječnog postupanja, a protivno kojim zabranama je optuženi postupio.

161. Činjenica da zatvorenici nisu iskorišteni u živom štitu, ne isključuje odgovornost optuženog Čopelja, budući da je korištenje zaštićenih zatočenika kao živi štit kršenje odredbi Ženevskih konvencija bez obzira na to da li je taj živi štit i stvarno bio izložen napadu ili su mu bile nanijete povrede, a što je već od strane ovog vijeća i cijenjeno u dijelu obrazloženja na identične prigovore odbrane provooptuženog Ćurića.

162. Kada su u pitanju osporavani zaključci prvostepenog vijeća u odnosu na radnje opisane u tački 8 izreke osuđujućeg dijela presude, ovo vijeće nalazi da su isti valjani i ispravni, te da žalbeni prigovori ne dovode iste u pitanje.

163. Naime, iz saglasnih iskaza saslušanih svjedoka Stanislava Krezića, Alena Rozića i optuženog Ćurića, a ne kako se neosnovano ukazuje žalbom optuženog Čopelja, samo na

²⁷ Transkript broj: S1 1 K 017146 15 Kri od 09.12.2015. godine, str. 27.: „...Ećima smo znali poznali ga i on je on je čini mi se bateriju im'o a i mi smo imali neka pomoćna svjetla u školi, pra...pravili sami sobom. Od guma i od svašta uglavnom pomagali se...“.

osnovu iskaza oštećenog Krezića, prvostepeno vijeće zaključuje posve ispravno da je optuženi Habib Čopelj počinio krivičnopravne radnje koje su mu tačkom 8. izreke osuđujućeg dijela presude stavljene na teret. Naime, iskaz svjedoka Krezića prvostepeno vijeće je ocijenilo kao uvjerljivo i vjerodostojno, obzirom da je isti detaljno opisao šta mu se zaista desilo i kako se osjećao u datom trenutku te koje je posljedice pretrpio usljed postupanja optuženog Habiba Čopelja, a isti iskaz je potvrđen i iskazom svjedoka Alena Rozića, kao i svjedočenjem optuženog Ćurića. Saglasno iskazu oštećenog Krezića, svjedok Alen Rozić je na glavnom pretresu naveo da je bio prisutan kada je optuženi Habib Čopelj, tokom obavljanja prinudnih radova u Potocima, odveo oštećenog Stanislava Krezića, u neku kuću, da tamo obavi neke poslove. Isti svjedok ističe da je nakon toga vidio da se oštećeni Stanislav vratio, i da je tom prilikom bio prekriven prašinom, odnosno da je bio sav bijel od prašine i da se žalio na bolove u leđima te da je svjedoku ispričao kako ga je Habib Čopelj natjerao da prebacuje pržinu sa jednog kraja na drugi kraj u nekoj zatvorenoj prostoriji, gdje nije bilo ni prozora niti zraka. Takođe optuženi Enes Ćurić, u svom iskazu datom u svojstvu svjedoka je naveo da mu je oštećeni kasnije, nakon rata, na zajedničkim kafama, „sto puta pričao“ kako je prebacivao pržinu u zatvorenom prostoru.

164. U obrazloženju pobijane presude navodi se da odbrana optuženog Habiba u završnoj riječi nije niti osporavala da je u konkretnom slučaju, optuženi Habib preduzeo radnju u smislu da oštećeni Krezić prebaci pjesak u jednoj prostoriji, u vrijeme izvođenja radova u Potocima, ističući da je to učinio kako bi se oslobodio prostor u istoj prostoriji. Takođe, odbrana optuženog Habiba je iznijela stav, jednako kao i u predmetnoj žalbi da je za postojanje radnje nečovječnog postupanja, bilo nužno dokazati da je ista radnja bila smišljena i namjerna i da je takva radnja prouzrokovala tjelesnu patnju ili povredu oštećenog ili ozbiljan nasrtaj na njegovo ljudsko dostojanstvo.

165. Prvostepeno vijeće, suprotno stavu odbrane, ispravno na osnovu saglasnih iskaza oštećenog Stanislava Krezića i svjedoka Alena Rozića, vezano za okolnosti pod kojima je oštećeni prebacivao pržinu, utvrđuje da radnje optuženog u smislu odvođenja oštećenog u napuštenu kuću, gdje mu je naredio da prebacuje sitni pijesak, zatim zatvaranje vrata i prozora u vrijeme dok oštećeni prebacuje sitni pijesak u zatvorenoj prostoriji, a naročito njegovu naredbu da isti pijesak nakon što ga je oštećeni prebacio sa jednog na drugi kraj prostorije, ponovo vrati na mjesto gdje je ranije bio, *ukazuju da je ovakvo postupanje* optuženog Čopelja predstavljalo namjernu radnju, koja je smišljena kako bi nanijela snažan tjelesni bol i patnju oštećenom Kreziću. Da je optuženi Habib bio svjestan da će prebacivanje sitnog pijeska – pržine u zatvorenoj prostoriji, podići veliku prašinu,

uslijed koje oštećeni neće moći normalno disati, te da će ista prašina ulaziti u usta i nos oštećenog, proizilazi iz iskaza oštećenog Krezića, koji je naveo da je optuženi Čopelj svo vrijeme stajao izvan iste prostorije, s tim što je naredio da se pijesak prebacuje na način da vani može da čuje zvuk lopate.

166. Imajući u vidu izneseno, ovo vijeće nalazi da je radnja optuženog Čopelja bila smišljena i namjerna i da je takva radnja prouzrokovala tjelesnu patnju ili povredu oštećenog ili ozbiljan nasrtaj na njegovo ljudsko dostojanstvo, zbog čega se suprotni žalbeni prigovori optuženog i odbrane istog odbijaju kao neosnovani.

C. ŽALBENI PRIGOVORI PO ŽALBENOM OSNOVU ODLUKE O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

1. Standardi odlučivanja po žalbi

167. Prije nego se osvrne na konkretne žalbene prigovore, Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, obzirom da je u takvoj poziciji da najbolje može odmjeriti i ocjeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, Apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnositelj žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.

168. Naime, podnositelj žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravedna, da Apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način. Apelaciono vijeće također, uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost, pa ako je Apelaciono vijeće uvjeren da je pretresno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

169. Apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će preispitati odluku o kazni

samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako Apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primijenjenog zakona.

2. Žalbeni prigovori Tužilaštva BiH :

170. Kada je u pitanju osuđujući dio presude, tj. radnje za koje su Enes Ćurić, Ibrahim Demirović i Habib Čopelj oglašeni krivim, Tužilaštvo smatra da je Sud prilikom odmjeravanja kazne pogrešno primjenio odredbu člana 41. KZ SFRJ, odnosno da je pogrešno primjenio opšta pravila o odmjeravanju kazne. U tom smislu se navodi, da je prvostepeno vijeće samo nabrojalo kako olakšavajuće, tako i otežavajuće okolnosti, a da na strani optuženih Enesa Ćurića i Habiba Čopelja nije našlo, ni utvrdilo niti jednu otežavajuću okolnost, već naprotiv, u odnosu na Habiba Čopelja svim utvrđenim olakšavajućim okolnostima dalo osobito olakšavajući karakter. Tužilaštvo smatra da ni jedna utvrđena olakšavajuća okolnost (porodičan čovjek, lošeg imovinskog stanja, dobro vladanje tokom postupka i intenzitet posljedice) nema, niti može imati osobito olakšavajući karakter, a koji bi doveo do ublažavanja kazne u smislu člana 42. KZ SFRJ. Takođe, na strani optuženog Ibrahima Demirovića, olakšavajućim okolnostima je dat prevelik značaj za razliku od otežavajućih, kojima je takav značaj uskraćen.

-Zaključak apelacionog vijeća

171. Prilikom odmjeravanja kazne optuženima za krivična djela za koja su ovom presudom oglašeni krivim vijeće je prvenstveno imalo u vidu svrhu kažnjavanja propisanu odredbom člana 33. preuzetog KZ SFRJ. Suština navedene odredbe jeste osiguranje specijalne prevencije, tačnije uticaja na konkretnog učinioca da ne čini krivična djela i njegovo prevaspitanje, ali i generalne prevencije, odnosno vaspitnog uticaja na druge da ne vrše krivična djela. Ovako propisana svrha kažnjavanja iziskuje da se prilikom odmjeravanja kazne vodi računa da se izrekne kazna koja je adekvatna i kao takva neophodna i srazmjerna ciljevima i okolnostima koji su već uzeti u obzir u vezi sa samim djelom i uticajem na zajednicu, ali istovremeno i prilagođena potrebama prevencije počinjenja novih krivičnih djela i preodgoja konkretnog počinioca.

172. Iako zakonodavac propisuje raspon kazni za svako pojedino krivično djelo u okviru kojeg raspona je sud dužan da se kreće, te iako propisuje obavezu suda da prilikom odmjeravanja kazne vodi računa o svrsi kažnjavanja, postoji i obaveza vijeća da

poštuje opšta pravila o odmjeravanju kazne, propisana odredbom člana 41. stav 1. preuzetog KZ SFRJ, uključujući i sve one okolnosti koje mogu biti od uticaja da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti). Okolnosti koje su rukovodeće za vijeće u odabiru kazne, a u cilju ostvarenja svrhe predogoja i prevencije počinjenja novih krivičnih djela od strane konkretnog počinioca, su između ostalih i stepen odgovornosti, ponašanje počinioca prije izvršenja krivičnog djela, neposredno prije njegovog izvršenja, ili u vrijeme samog preduzimanja kriminalnih radnji, kao i nakon izvršenja krivičnog djela, motiv, karakteristike ličnosti učinioca, a koje sve okolnosti mogu uticati na vrstu i visinu kazne, uz obavezu kretanja u zakonskim okvirima, a ovisno o tome da li su navedene okolnosti cijenjene kao otežavajuće ili olakšavajuće.

173. Takođe, odredbom člana 42. preuzetog KZ SFRJ propisano je i da sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom, ili primjeniti blažu vrstu kazne, u situaciji kada zakon predviđa da se učinilac može blaže kazniti, ili kada se utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

174. Ispitujući odluku o kazni u vezi s prigovorima izjavljenim u žalbi tužilaštva, Apelaciono vijeće je imalo u vidu da je prvostepeno vijeće cijenilo okolnosti koje su od uticaja da kazna bude manja ili veća, kako to nalaže odredba člana 48. KZ BiH (opšta pravila o odmjeravanju kazne). Naime, prvostepena presuda je imala u vidu zakonske okvire za izricanje kazne za predmetno krivično djelo, te opća pravila o izboru vrste i mjere kazne, i to svrhu kažnjavanja, stepen krivične odgovornosti optuženih, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, te raniji život i osobne prilike optuženih, držanje nakon učinjenog djela i motiv za počinjenje istog.

175. U procesu individualizacije kazne, prvostepeno vijeće je imalo u vidu sve okolnosti na strani optuženih, međutim, po ocjeni Apelacionog vijeća, a kako je to i tužilaštvo pravilno primijetilo, u konkretnom slučaju je dat preveliki značaj olakšavajućim okolnostima u odnosu na otežavajuće, posebno kada je u pitanju kazna izrečena optuženom Habibu Čopelju.

176. Naime, prvostepeno vijeće je u odnosu na optuženog Habib Čopelja od olakšavajućih okolnosti cijenilo porodične prilike, korektno držanje pred sudom tokom cijelog krivičnog postupka, loše imovno stanje, kao i okolnosti koje se odnose na način na koji je izvršeno krivično djelo, jačinu ugrožavanja zaštićenog dobra, kao i posljedicu

njegovih radnji. Po ocjeni ovog vijeća, a kako se osnovano i ukazuje predmetnom žalbom, radnje za koje je optuženi oglašen krivim u tački 1. i 8 izreke pobijane presude (nanošenje snažne tjelesne boli i patnje oštećenom Stanislavu Kreziću, te učestvujući u odabiru 37 civila iz zatvoreničkog objekta smještenog u Osnovnoj školi Potocima, koji su bez njihove saglasnosti i volje odvedeni kao živi štit u pravcu HE Mostar), nemaju karakter osobito olakšavajućih okolnosti, te sve navedene okolnosti od strane prvostepenog vijeća, ne opravdavaju ublažavanje kazne ispod zakonom zaprijećenog minimum od 5 godina.

177. Stoga, kazna zatvora u trajanju od 5 godina, po ocjeni ovog vijeća, a imajući u vidu radnje za koje je oglašen krivim optuženi Čopelj, adekvata je težini djela optužnog i stepenu krivične odgovornosti, i istom će se u cijelosti moći ostvariti svrha kažnjavanja, kako sa aspekta specijalne, tako i generalne prevencije.

178. Jednako, kada je u pitanju optuženi Enes Ćurić, prvostepeno vijeće ne nalazi otežavajuće okolnosti, i u dovoljnoj mjeri ne cijeni činjenicu da je optuženi obavljao dužnost upravnika zatvoreničkih objekata u Potocima, te da je u svim slučajevima za koja je oglašen krivim postupao sa direktnim umišljajem, kao oblikom vinosti, za što je neophodno bilo dati poseban značaj i činjenici da ovakav oblik umišljaja predstavlja najteži oblik vinosti u našem zakonodavstvu u pogledu intelektualnog i voluntarističkog elementa, na način da je optuženi bio svjestan težine svih pojedinačnih radnji koje je poduzimao, te je htio njihovo izvršenje i nastupanje zabranjene posljedice, što u konačnici svakako zaslužuje i oštrije sankcionisanje.

179. U pogledu odluke o kazni, prvostepeno vijeće je ispravno cijeno da je optuženi Enes Ćurić u pojedinim momentima zatočenim civilima pomogao i pružao im zaštitu, međutim jasno je utvrđeno da je optuženi u svojstvu upravnika preduzimao radnje okarakterisane kao nečovječno postupanje, prisiljavanje na prinudni rad i protivpravno zatvaranje, kao i da je u toj funkciji bio tokom cijelog inkriminiranog perioda (30.06.1993. – 02.12.1993) , zbog čega se može zaključiti da je optuženi pokazao i određenu upornost u izvršenju pojedinačnih inkriminacija za koje je oglašen krivim, te da je koristeći se svojom ulogom, sa jedne strane, i bespomoćnošću nezaštićenih civila, sa druge strane, počinio djela čiji zaštitini objekat čine univerzalne ljudske vrijednosti, dobra koja su uslov i osnova za zajedničko i humano postupanje, te su kao takva normirana kroz brojne međunarodne konvencije i međunarodna akta, a o njihovoj posebnoj težini govori činjenica da ova djela ne podliježu zastarijevanju. Stoga, cijeneći sve navedeno, u odnosu na optuženog Enesa Ćurića, pored olakšavajućih okolnosti koje su istaknute od strane prvostepenog vijeća,

valjalo je cijeniti i otežavajuće, te u skladu sa istima odmjeriti i izreći adekvatnu sankciju. Postupajući tako, odnosno valorizirajući olakšavajuće i otežavajuće okolnosti na strani optuženog Enesa Ćurića, Apelaciono vijeće revidira kaznu, te izriče kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina nalazeći da će se istom ostvariti svrha kažnjavanja.

180. Krivičnopravna sankcija kada je u pitanju optuženi Ibrahim Demirović, prvostepeno vijeće je, iako pravilno kao olakšavajuću okolnost cijenilo činjenicu da je optuženi porodičan čovjek, lošeg imovnog stanja, izvodeći zaključak da iste nisu kvalitativno i kvantitativno podobne da dovedu do izricanje blaže kazne, ipak istima dalo preveliki značaj. Analizom posebnih inkriminacija evidentno je da je optuženi postupao sa naročitom okrutnošću i bezobzirnošću uz nanošenje teških psihičkih patnji svojim žrtvama, radnjama opisanim u tačkama 1, 2., 3. i 7. izreke osuđujućeg dijela pobijane presude.

181. Navedeno se posebno ogleda kroz činjenicu da je sami čin silovanja bio počinjen u svrhu poniženja, diskriminacije i degradacije ličnosti oštećene „B“, što proizilazi iz konteksta cjelokupne situacije u kojoj se odvijaju inkriminisane radnje, u dužem vremenskom periodu i u više navrata izvodio iz zatočeničkog objekta gdje je bila zatočena sa roditeljima i maloljetnim bratom, pri tome koristeći položaj u kojoj se nalazila oštećena kao i svoju rukovodnu funkciju u AR BiH koju je obavljao u inkriminisano vrijeme i natjerao svjedokinju „B“ na prisilan seksualni odnos.

182. Pogibeljnost krivičnog djela potrebno je posmatrati i kroz naročit odnos počinitelja krivičnog djela u odnosu na žrtvu. Naime, upravo u tom segmentu moguće je zaključivati o posebnoj, većoj pogibeljnosti krivičnog djela, različito ovisno o tome ko je žrtva počinjenog krivičnog djela. Sve navedeno ukazuje na posebne okolnosti krivičnog djela, kao i da su ista počinjena iz niskih pobuda - poniženja, te rušenja ljudskog dostojanstva, što po stavu Apelacionog vijeća povećava stepen subjektivne krivične odgovornosti optuženog.

183. Konačno, ne postoji niti jedan dokaz da je optuženi izrazio žaljenje zbog svojih postupaka, niti da je na bilo koji način pomogao žrtvi nakon izvršenja djela, što bi pokazalo njegovo kajanje i želju za resocijalizacijom. Apelaciono vijeće, je obzirom na navedeno, preinačilo sankciju i u odnosu na optuženog Demirovića, te je istom na osnovu utvrđenih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, odmjerilo kaznu zatvora u trajanju od 13 godina.

184. Shodno navedenom, ovo apelaciono vijeće je djelomično uvažilo žalbu tužilaštva, te preinačilo prvostepenu presudu u dijelu odluke o kazni, tako što je optužene za počinjeno krivično djelo osudilo na kaznu zatvora i to optuženog Enesa Ćurića u trajanju od 8

(osam) godina, optuženog Ibrahima Demirovića u trajanju od 13 (trinaest) godina, optuženog Habiba Čopelja na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godine, sa uvjerenjem da su ovakve kazne u srazmjeri sa svim okolnostima konkretnog slučaja, koje su od uticaja na visinu izrečenih kazni, da se u konkretnom slučaju pokazuju kao pravedne, te da se istima postiže svrha kažnjavanja predviđena u članu 33. KZ SFRJ.

185. Imajući u vidu da su odbrana optuženog Enesa Ćurića i optuženi Habib Čopelj izjavili žalbu i u pogledu izrečene krivičnopravne sankcije, a da su odbrane optuženih Habiba Čopelja i Ibrahima Demirovića žalbu izjavili zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te da iste u sebi sadrže i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji kako je to propisano u odredbi člana 308. ZKP BiH (prošireno dejstvo žalbe), ovo vijeće konstatuje da uslijed naprijed iznesenih razloga u pogledu odluke o kazni, a povodom žalbe tužilaštva, postaju bespredmetni žalbeni prigovori odbrane u tom pravcu, te da su kao takvi odbijeni u cjelosti.

186. Kaznama zatvora u kraćem trajanju od izrečenih, po ocjeni ovog vijeća, ne bi se ostvarila svrha kažnjavanja, iz kojih razloga su prihvaćeni žalbeni prigovori Tužilaštva BiH, te i preinačena prvostepena presuda Suda BiH broj S1 1 K 017146 15 Kri od 13.10.2017. godine.

187. U skladu sa navedenim, a na osnovu člana 310. stav 1., u vezi sa članom 314. stav 1. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci ove presude.

ZAPISNIČAR

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Pravna savjetnica

SUDIJA

Lejla Džaferbegović

Redžib Begić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.